1965 ЙИЛ ВАХТАСИДА

ВАТАНПАРВАРЛИК ТАШАББУСИ КЕНГ ҚАНОТ ЁЙСИН!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 7 (2980). | Сешанба, 12 январь 1965 йил. | БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

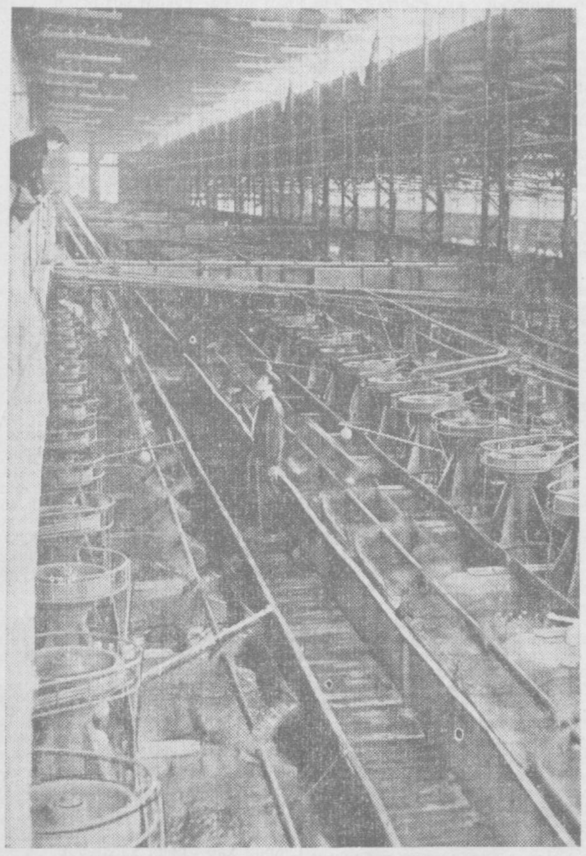

Олмалиқдаги В. И. Ленин номли Олтинтопган кон-металлургия комбинатида етти йилликнинг олтинчи йили плани муддатидан анча олдин адо этилган эди. Коллектив Янги йилни ҳам зўр кўтаринкилик билан бошлади. Конларда, фабрика ва цехларда ишчилар ғайрати жўш ураяпти. Улар қурилиш даврида давлатдан олинган дотацияни тўла-тўкис қайтариш учун ҳаракат қиляптилар. Биринчи суратда Қалмоққир конида рудалар қазиб чиқариш жараёни тасвирланган. Иккинчи расм эса комбинатнинг қўрғошин-рух бойитиш фабрикаси рудаларни флотация қилиш бўлимидан олинган.

Г. Пун фотолари.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

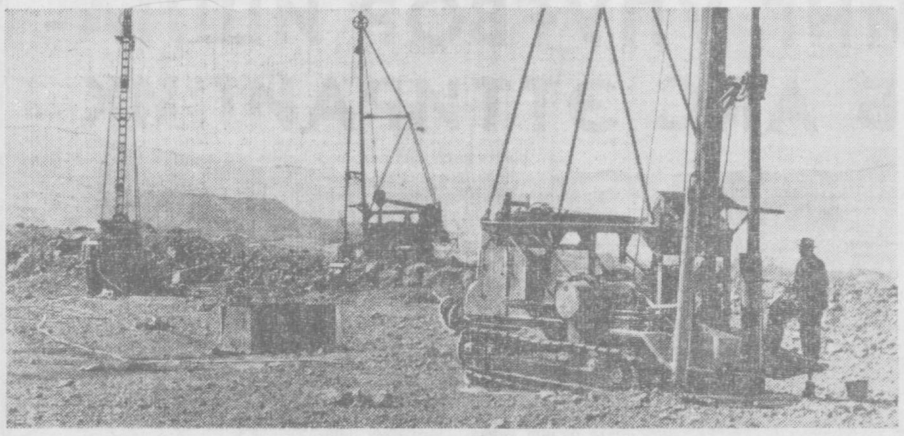

ДЕҲҚОНЛАРИМИЗ РАҲМАТ ДЕСИН

Бир факт мени ҳайратга солди. Иттифоқимиз бўйича ҳар йили эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш учун сарфланадиган металдан 180 мингта янги трактор тайёрласа бўлар экан. Агарда турли агрегатлар, тракторларнинг қисм ва узеллари дастлабки пайтда аъло сифатли бўлганида эди унга кейинчалик шунчалик кўп қўшимча материал сарфланмаган бўлур эди.

Худди шу гаплар заводимиз тайёрлаётган тракторларга ҳам тегишли. Шуни яхши биламизки, биз чиқараётган агрегатларнинг сифат кўрсаткичлари давр талаби даражасида эмас. Деҳқонлар ҳар доим ҳам агрегатларимиздан хурсанд бўлишяпти деб бўлмайди. Чунки тракторларимиз оз вақт ишлаб ремонт талаб бўлмоқда. Шунинг учун ҳам москвалик ва ленинградликлар бошлаган ташаббус бизга жуда қўл келди. Улар ҳар бир деталнинг техник кўрсаткичини, чидамлилигини ва сифатини оширишга барчани чақирмоқдалар.

Коллективимиз бу ҳаракат хикматини биринчи кундаёқ тушуниб олди, улар изидан бориб фақат юқори сифатли агрегатлар ишлаб чиқаришга бел боғлади. Қуруқ гап билан иш битмайди. Биз буни яхши тушунамиз. Ҳозироқ дастлабки техникавий-ташкилий тадбирларни кўриб қўйдик. Тракторларнинг асосий деталлари ва узелларини тайёрлаш учун янги станоклар ишга туширилади. Корхонамиз инженер-техник ходимлари янги ўлчов асбобларини яратиш, деталларга ишлов бериш технологиясини янада такомиллаштириш устида қизғин иш бошлаб юбордилар.

Трактор сифати яхши бўлса, кўп хизмат қилади, унга кейинчалик эҳтиёт қисмлар кам сарфланади, ҳа деб ремонт қилинавермайди. Шу туфайли ҳам коллективимиз ўз куч-ғайрати, ижодий фикрини трактор сифатини яхшилашга қаратяпти, барча ички имкониятларни шунга сафарбар этмоқда.

С. ТЎЛАЕВ,
Ўзбекистон трактор-йиғув заводи мастери.

ҚАРДОШЛАР ТАВСИЯСИ БИЛАН

Тошкентдаги 2-пойафзал фабрикасида хотин-қизлар учун нафти чўзиқ модель туфлиларни халқ демократияси мамлакатларидаги энг яхши намуналардан ўрганиб тайёрлаш ўзлаштирилди. Ўзаро иқтисодий Ёрдам Кенгашининг енгил саноат иш группаси шу моделларни жорий қилишни тавсия қилган эди. Фабрика вакиллари иш группасининг ўтган йили Москвада бўлиб ўтган мажлисларида қатнашдилар.

Туфлининг кафт тарафи ўзига хос бежирим шаклда бўлиб, пошнасининг баландлиги билан ажралиб туради.

Ўзбекистон тикувчилари ҳам буюмларни социалистик мамлакатлар енгил саноати маҳсулотининг энг яхши намуналари асосида ишлаб чиқаришни ўзлаштирмоқда. Бу йил венгер, румин, болгар, чехословак ва немис моделлари асосида кўйлак ва костюмлар, эркаклар ва хотин-қизлар пальтолари, болалар кийимларининг бир туркуми ишлаб чиқарилади. Рангларнинг дид билан танлаб олинганлиги бу кийимларни харидорга манзур қилади. Уларни тикишда сунъий толадан тўқилган газламалардан фойдаланилади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши мутахассисларининг ишлаб чиқаришга тавсия қилган ўнлаб хил моделдаги буюмларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мўлжалланмоқда. (ЎзТАГ).

КОРХОНА МАРКАСИ—КОЛЛЕКТИВ ШУҲРАТИ

Т. Гринберг хуноб. Бир конвертга қарайди, бир қўлидаги хатга. Бу қандай гап. Яқиндагина шу масала муҳокама қилинган эди. Яна эътироз тушибди. Қуюв цехидагиларнинг ҳаммасини йиғиш керак бўлиб қолди. Юзма-юз ўтириб қаттиқроқ гаплашиб олайлик. Ахир қачонгача шу аҳвол давом этади.

У корхона бош инженери олдига кетаяпти. Қўлида ўша хат. Миясида шу фикр. Бош инженер ҳайтовур ўзида экан. Хатни диққат билан ўқиб чиқди. Сўнг бошини чайқади-да олдида турган папиросдан бирини олиб чекди.

— Чатоқ-ку. Нима қиламиз? «Подъёмник»дагиларнинг эътирози тўғри. Талаби ҳам тўғри. Сифатсиз маҳсулот ҳозир кимга ҳам ёқади, дейсан.

— Бўлмаса эртанги сифат кунимизда шу цех масаласини кўрамиз, — деди Т. Гринберг, — цех бошлиғидан то оддий ишчигача мажлисда қатнашсин. Ким айбдор, шунда аниқланади.

Бош инженер техника контроли бўлими бошлиғининг таклифига қўшилди.

Ҳамма йиғилди. Биринчи бўлиб техника контроли бўлими бошлиғи ўртоқ Т. Гринберг ахборот берди. «Подъёмник» заводидан келган хат текстини ўқиди.

— Гап шу. 6—35 хажмли корпус ва барабанлар кимнинг қўлидан чиққан бўлса, ҳозир жавоб берсин. Улар брак холда заказчиларга юборилган экан, — деди у.

Нима деб жавоб бериш керак. Ҳамма бало шошма-шошарликда, сон кетидан қувишда. Цех мастери Аверянов секин ўрнидан турди.

— Қаерда интизом бўлса, ўша ерда сон ҳам, сифат ҳам бўлади, — деди у. — Ишчиларга кўрсатилаётган талабчанлик бўш бизда. Контролерларимиз кўнгилчан. Ахир дўстлик ўз йўлига, хизмат ҳам ўз йўлига бўлсин-да. Техника даражасининг пастлигини айтмайсизми. Рационализаторларимиздан тушаётган таклифлар вақтида ишлаб чиқаришга жорий этилмайди.

Стерженлар участкаси ишчиси Свирина ва мастер Моторина ўртоқлар ҳам куйиб-пишиб гапиришди. Камчиликларни рўй рост очиб ташлашди. Цех техника контроли бўлими бошлиғи Некритинага ўз эътирозларини билдиришди.

Ўша-ўша сифат учун кураш ишчилар байроғи бўлиб қолди. Деталларнинг сифатини ошириш бўйича қатор технологик тадбирлар кўрилди. Компрессорларнинг поршень ҳалқалари янгича усулда тайёрланадиган бўлди.

Бу воқеа ўтган йилнинг ўрталарида бўлган эди.

1964 йилга якун ҳам ясалди. Машинасозлар қилинган ишларни ҳисоб-китоб қилиб чиқишди. 615 та «ПК—10» маркали компрессорлар ишлаб чиқарилибди. 1964 йилнинг сўнгги квартал мобайнида заказчилардан бирорта ҳам рекламация тушмади. Куба, Арабистон, Ҳиндистондаги заказчилар ҳам машиналар сифатидан хурсанд. Ҳеч бузилмай жадал ишлаб турган эмиш.

Янги йил арафасида корхона коллективи адресига ана шундай мақтов хатлари келди. Уларни ўқиб ҳамма қувонди, ана ҳам ғайрат билан меҳнат қилишга отланди. Чунки янги йилда коллектив яна ҳам кўпроқ компрессорлар ишлаб чиқариши керак, кўпроқ заказларни барвақтроқ бажариши лозим. Уларни йўл бинокорлари кончилар, разведкачи геологлар кутишяпти.

Мана бугун йиғув цехи қаршисидаги майдончада дастлабки компрессорлар саф тортиб туришибди. Улар янги йилнинг биринчи қалдирғочи. Москва ва Ленинград саноатчилари ташаббусига қўшилган коллективнинг дастлабки маҳсулоти. Аъло сифатлилиги учун аъло баҳо билан қабул қилиб олинган. Яна 650 та шундай машина тайёрланиши керак. Йиллик марра шу. «Компрессор» заводи коллективи шу марра томон шахдам қадамлар ташлаб бормоқда.

— «1965 йил» рақами босилган компрессорларда бир ўзгариш бўлади, — дейди ўртоқ Т. Гринберг. — Харьковлик заказчиларимизнинг илтимослари билан янги машиналарга чироқлар ўрнатиляпти. Шунда улар тунда ҳам кундуз кундагидек тинимсиз ишлайверади. Унумдорлиги анча ошади.

Ж. НОСИРОВ.

БИР МЕЁРДА ИШЛАЙЛИК

Шонли етти йилликнинг олтинчи йилини халқ хўжалигининг барча соҳаларида катта зафарлар билан якунлаган мамлакатимиз меҳнаткашлари янги — 1965 йилга зўр орзу-умидлар билан қадам қўйди. Ҳамма учун Тинчлик, Меҳнат, Озодлик, Тенглик, Қардошлик ва Бахт-саодат барқарор қилувчи коммунизм сари яна бир улкан одим ташланди.

Бутун мамлакатимиздаги каби областимизда ҳам ўтган йили саноат ва қишлоқ хўжалигини, фан ва техникани юксалтиришда, коммунизмнинг моддий-техника базасини барпо қилиш йўлида жуда катта зафарлар қучдик. Область саноати йиллик пландан ташқари халқ хўжалиги учун кўп миқдорда турли хил маҳсулот ишлаб чиқарди, қишлоқ хўжалигини, айниқса унинг етакчи тармоғи — пахтачиликни юксалтиришда зўр муваффақиятларга эришилди.

Коммунистик партиямиз эришилган ғалабалар билан хотиржамланиб қолмаслик, ютуқлар олдида эсанкирамаслик, муваффақиятларга маҳлиё бўлиб қолмаслик керак, балки янада зўр ғайрат ва шижоат кўрсатиб ишлаш ва тағин ҳам юқорироқ марраларни эгаллаш билан зафарларни мустаҳкамламоқ зарур, деб таълим бериб келмоқда. Етти йилликнинг сўнгги, ҳал қилувчи йили — 1965 йилда олдимизда ғоят катта вазифалар турибди. Саноат ва қишлоқ хўжалигидаги жуда катта резервлар ва имкониятларни ишга солган ҳолда областимиз экономикасининг барча соҳаларини янада юксак босқичга кўтаришимиз лозим.

Совет кишилари партия томонидан ўз олдиларига қўйилган улуғвор вазифаларни шараф билан бажаришга тайёр турганликларини амалда исбот қилмоқдалар. Областимиз саноати ва қишлоқ хўжалигининг азамат меҳнаткашлари янги йилда янги куч, янги ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Улар етти йиллигимизнинг сўнгги йилини ҳам зафарларга буркашдек олижаноб мақсад йўлида зўр ғайрат ва ташаббус кўрсатмоқдалар.

Оҳангарон шахтёрлари, Бекобод металлурглари, «ТашГРЭС» энергетиклари ишлаб чиқаришни ва меҳнатни пухта ташкил этиб, бир меёрда ишлашга эришмоқдалар. Бу корхоналарда барча смена ва участкалар график асосида ишлаб, кунлик топшириқларни ортиғи билан бажармоқдалар. Бунга даставвал ишлаб чиқаришни пухта ташкил этиш, участка ва смена графикларини аниқ белгилаш, уларни зарур материаллар билан ўз вақтида ва етарли равишда таъминлаб туриш, мавжуд техникадан унумли фойдаланиш йўли билан эришилмоқда.

Саноатимиз олдига қўйилаётган ҳозирги юксак вазифалар ишлаб чиқаришдаги барча звеноларнинг ҳамиша ва ҳаммавақт аниқ ҳамда пухта ишлашини талаб қилмоқда. Давлат плани ҳар бир завод, ҳар бир фабрика, қурилиш ва транспорт ташкилотининг коллективи учун қонундир. Белгиланган планларнинг кун сайин тўла ва ортиғи билан бажарила боришига эришиш — ҳар бир хўжалик раҳбарининг, ҳар бир ишчи, инженер-техник ходимнинг халқ олдидаги муқаддас бурчидир. Бунга эришмоқ учун барча корхоналарнинг йил бошиданоқ бир меёрда ишлашини ташкил этиш лозим. Корхоналардаги ғоят мураккаб операцияларни ўзида бирлаштирувчи цех ва участкаларнинг иши ўзаро узвий равишда бир-бирига боғлиқдир. Шу сабабли айрим участкаларда планнинг бажарилмай қолиши цехда, қолаберса бутун корхонада планнинг бажарилишига салбий таъсир қилади. Бу эса ўз навбатида ягона халқ хўжалик плани асосида ишлаётган бошқа истеъмолчи корхоналарнинг ишига ҳам путур етказади. Ана шуни эътиборга олган ҳолда хўжалик раҳбарлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари ҳар бир участка, смена ва цехда белгиланган графикларнинг кун сайин бажарилишига эришмоқлари даркор.

Афсуски, барча завод ва фабрикаларда ана шу ғоят муҳим масалага ҳамиша ҳам етарли эътибор берилаётир, деб бўлмайди. Бир қатор корхоналарда ишни пухта ташкил этмаслик оқибатида штурмчилик ҳали ҳам давом этиб келмоқда. Чунончи, Тошкентдаги «Шарқ» мебель фирмасининг иши область партия-давлат контроли комитети томонидан текшириб кўрилганда шу нарса маълум бўлдики, унинг филиалларида 1 декадада ўрта ҳисобда ойлик топшириқнинг 10—18 проценти, II декадада 25—31 проценти, III декадага эса 51—65 проценти бажарилар экан. Шунга ўхшаш аҳволни областимиз машинасозлик корхоналарида ҳам кўриш мумкин. Бир меёрда ишламаслик штурмчиликни келтириб чиқаради. Штурмчилик эса мавжуд резервлардан унумли фойдаланишга тўсқинлик қилади, айниқса тайёрланаётган маҳсулот сифатига ва таннархига жиддий путур етказади.

Ҳозирги пайтда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг сифатига бўлган талаб бениҳоя ошмоқда. Партиямиз сон орқасидан қувиб, сифат кўрсаткичларига эътибор бермаслик каби зарарли практикани қаттиқ қораламоқда. Ишни пухта ташкил этмай туриб, штурмчиликка бутунлай барҳам бермай туриб, маҳсулот сифатини яхшилаб бўлмайди. Шу сабабли ишдаги ритмни бузадиган камчиликларнинг сабабларини пухта ўрганиш ва уларни тугатиш учун зарур бўлган барча тадбирларни кўриш лозим.

Ишлаб чиқаришни ва меҳнатни график асосида пухта ташкил этиш, янги техникани, илғор технологияни изчиллик билан жорий қилабориш, илғорларни рағбатлантириш, улар тажрибасини оммалаштириш ишнинг бир меёрда боришини таъминлашда муҳим аҳамиятга эгадир. Бунда ҳақиқий имкониятларни ҳисобга олган ҳолда ишни планлаштириш, цех ва участкаларни хомашё, ёрдамчи материаллар ҳамда зарур мосламалар билан ўз вақтида ва етарли миқдорда таъминлаб туриш каби масалаларга ҳам алоҳида эътибор бермоқ зарур. Етти йилликнинг якунловчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун бошланган мусобақа янги куч, янги ғайрат билан тобора авж олмоқда. Омманинг кун сайин ўсиб бораётган ижодий ташаббускорлигини бутун чоралар билан қўллаб-қувватлаш ва уни янада кенг қулоч ёйдириш партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларимизнинг доимо диққат марказида бўлсин.

Илғор корхоналарнинг ҳамда ишлаб чиқариш новаторларининг тажрибаси шуни яққол кўрсатиб турибдики, завод ва фабрикаларда, қурилиш ва транспорт ташкилотларида давлат планларининг тўла ва ортиғи билан бажарилишини таъминлайдиган ғоят катта резервлар бор. Ана шу битмас-туганмас резервлардан ишнинг кўзини билган ҳолда фойдаланиб, 1965 йил топшириқларини ҳам муддатидан илгари бажариш учун шу кунлардан бошлаб астойдил курашайлик!

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

КАЛИНИН. Ўртоқ Талаб Балдиев бошчилигидаги ремонтчилар бригадаси аъзолари шу кунга қадар Калинин номли колхознинг ҳамма «Белорус», «ДТ—54», «Универсал», «Т—28» маркали тракторларини кўкламга шайлаб қўйдилар. Техника ремонтини муддатидан олдин тугаллашга Ф. Аҳмедов, Э. Хўжамбердиев, Ш. Ҳасанов, Т. Раҳимов сингари ёш механизаторлар катта хисса қўшишди.

А. ТУРҒУНОВ.

* * *

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ. «Правда» колхозининг ўртоқ Н. Мингбоев бошлиқ бригадаси ўтган йили гектар бошига пландаги 28 ўрнига 35 центнердан ҳосил кўтариб, эл хирмонига 3780 центнер «оқ олтин» тўккан эди. Бу йил янада катта ютуққа эришишни кўнгилга туккан миришкор пахтакорлар ҳозиргача мавжуд майдонларни шудгорлаб, зриқ-зовурларни тозалаб қўйдилар. Бу ишларни бажаришда механизаторлардан Далабой Ғуломов, Илёс Абдуқодиров ўртоқлар алоҳида намуна кўрсатдилар.

Ҳозир бригадада маҳаллий ўғит ташиш қизитиб юборилди.

Э. ИСҲОҚОВ.

БУНКЕР ИККИ БАРАВАР КАТТАЛАШАДИ

ЭСКИ ТОШКЕНТ. (ЎзТАГ). Ўрта Осиё машина синаш станциясида янги агрегат — «14ХВ-2,4» маркали тўрт қаторли осма пахта териш машинаси синаб бўлинди. Бу агрегатни пахтачилик учун машиналар ясаб берувчи махсус давлат конструкторлик бюросининг коллективи яратган. Станция директори М. К. Калинин ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда қуйидагиларни айтди:

— Тўрт қаторли вертикал — шпинделли янги осма машина қатор оралари 60 сантиметрли далаларда ишлайди. Бункернинг ҳажми 13 куб метргача катталаштирилган, бу эса одатдаги машиналарнинг бункеридан икки баравар каттадир. Энди бункерга 800 килограммгача пахта сиғадиган бўлди. Бу эса, терилган пахтани тўкиш вақтидаги бекор туришларни қисқартиради.

Агрегатнинг унумдорлиги ҳозир кўплаб ишлаб чиқарилаётган икки қаторли машиналар унумдорлигидан бир ярим баравар ортиқ. Мутахассислар бу машинага ижобий баҳо беришди. Бу йил Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг пахтакор хўжаликлари учун шундай машиналарнинг дастлабки туркуми ишлаб чиқарилади.

РЕМОНТ ҚИЗҒИН

Ўрта Чирчиқ районидаги «Северний маяк» колхози пахтакорлари кўкламга ҳозирдан бошлаб қизғин тараддуд кўрмоқдалар. Техника жадал ремонт қилинаяпти. Ўзаро мусобақада ўртоқ Ким Ен Чун бошлиқ ремонтчилар бригадаси пешқадамлик қилмоқда. Бригадага топширилган трактор ва сеялкалар муддатидан илгари сифатли ремонтдан чиқарилди.

Колхоз механизаторлари ҳозиргача 75 комплект боронадан 50 тасини, 25 та чопиқ тракторини ва кўплаб бошқа техника воситаларини ишга тўла тахт қилиб қўйдилар.

— Ремонтчиларга барча қулай шарт-шароитлар яратиб берилган, — дейди колхоз инженери Ким Гим Нам. Шунинг учун 50—55 механизаторнинг ҳаммаси шижоат кўрсатиб ишлаяпти. Техника ремонтини шу яқин кунлар ичида тугаллашга аҳд қилганмиз.

Т. ЙЎЛДОШЕВ,
М. ОТАҚУЛОВ.

ГЕКТАРИГА 20 ТОННА

Оржоникидзе районидаги «Правда» газетаси 50 йиллиги» совхоз ишчилари маҳаллий ўғит ташиб чиқаришни кучайтирмоқдалар. Совхознинг ҳамма бўлим ва бригадаларида иш қизғин. Айниқса бу соҳада 1-бўлим олдинда кетаётир. Бу ерда маҳаллий ўғит ташиб чиқаришда транспортларнинг барча воситаларидан яхши фойдаланилаётир.

Биз, — дейди пешқадам бригада бошлиғи ўртоқ С. Холматов, — ўтган йилга нисбатан қарийб икки баравар кўп ўғит ташиб чиқаришга қарор қилдик. Ҳар бир гектар ерга 20 тоннадан маҳаллий ўғит солишни мўлжалламоқдамиз. Бу эса сабзавот ва полиз экинлари ҳосилини оширади. Тез ва эрта етилишини таъминлайди.

Сўзи билан иши бир бўлган сабзавотчилар меҳнатда ажойиб ютуқларни қўлга киритаяптилар. Улар бир неча кун ичида минг тоннага яқин маҳаллий ўғитни чиқариб қўйишди.

Т. РАЙИМЖОНОВ.

МЕҲНАТ ВА ИШ ҲАҚИ

Бу йил мамлакатимизда ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи ўртача 4,5 процентга ортади. Таққослаш учун шуни айтиш керакки, кейинги олти йил мобайнида меҳнатга ҳақ тўлашнинг кўпайиши йилига 2,4 процентни ташкил этган эди.

1956 йилдан бошлаб давлат муассасалари ва касаба союзларида халқ хўжалигининг турли тармоқлари бўйича меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш борасида катта ишлар қилиб келинмоқда. Бундан мақсад меҳнатга ҳақ тўлашдаги айрим тафовутларни бартараф этишдир. Авваллари айрим категориядаги ишчилар бошқаларга нисбатан анча кам маош олишар эди.

Олдин, 1961 йилгача, ишлаб чиқаришда банд бўлган кишиларнинг маошлари тартибга солинган эди. Улар 50 миллион кишини ташкил этарди. Уларнинг маоши 13 процентдан 25 процентгача оширилган эди. Йилига ҳисоблаганда бу қўшимча 4,5 милион сўмни ташкил этади.

1964 йилдан бошлаб хизмат кўрсатиш тармоқларида ишловчи меҳнаткашларнинг иш ҳақи оширилабошланди. Ўтган йили 9 миллиондан ортиқ маориф ва соғлиқни сақлаш ходимлари 23—25 процент қўшимча маош олабошлашди. Бу йил яна 9 миллиондан кўпроқ савдо ва умумий овқатланиш муассасаларида ишловчи кишининг иш ҳақи 18 процент, шунингдек турар-жой коммунал хўжалиги ходимларининг маоши 15 процент оширилади. Аввал иш ҳақини йилнинг иккинчи ярмидан ошириш мўлжалланган эди. Лекин СССР Олий Советининг V сессияси бу масалани қайта кўриб, ярим йил олдин, биринчи майгача тамомлашга қарор қилди. Хизмат кўрсатиш тармоқларида ишловчи кишиларнинг маошини ошириш учун давлат бюджетидан 2 миллиард 900 миллион сўм ажратилди.

1957 йил 1 январдан бошлаб энг кам маош 30—35 сўм қилиб белгиланган эди. Шу йилнинг биринчи январидан бу сумма 40—45 сўмни ташкил этади.

Иш ҳақини бараварлаштириш жараёни бўлаяпти. Хизмат кўрсатиш тармоқларида тўланадиган иш ҳақи ишлаб чиқаришда тўланаётган иш ҳақига тенглашиб бораяпти. Врач ва ўқитувчиларнинг минимал маоши енгил саноатда ишловчи инженерларнинг минимал иш ҳақига тенг қилиб қўйилди. Ўрта маълумотли медицина ходими ва ўқитувчининг маоши техник олаётган ҳаққа тенглашди. Орттирилган минимум жорий этилгач, халқ хўжалигининг турли тармоқларида кам ҳақ олиб ишлаётганларнинг сони 2—3 марта камаяди.

Турли категориядаги меҳнаткашларнинг олаётган реал даромадларини тенглаштириш процессига ижтимоий истеъмол фондларини тақсимлаш системаси ҳам ёрдам беради. Меҳнатга тўланиладиган маошдан ташқари СССР да ҳар бир меҳнаткаш қўшимча турли хил реал даромадлар олади. У арзон нархда (15—20 процент арзон) ўз боласини болалар боғчаси ва яслиларга жойлаштиради, санаторийда хордиқ чиқариш учун арзон путевка олади ва квартира ҳақи тўлашда бир қатор имтиёзларга эга. Бутуниттифоқ меҳнат илмий-текшириш институтининг маълумотига кўра кам ҳақ олувчи аҳоли табақаларини рағбатлантириш, мукофот тариқасида олаётган қўшимча суммаси маошининг тахминан 40 процентга яқинини, ўртача иш ҳақи олувчиларда 15—30 процент, юқори иш ҳақи олувчиларда эса 10—15 процентни ташкил этади.

Инженер ва оддий, малакали ва ёрдамчи ишчининг маошини тенглаштиришга ўтилаётган экан, бу моддий рағбатлантириш, малакани ошириш учун ўқишга бўлган қизиқишни сусайтирмайдими? Йўқ, фақат айрим тафовутларгина йўқотилади, холос.

Эндиликда моддий рағбатлантириш асосан ишдаги юксак натижалар учун кўпроқ ҳақ тўлаш, жуда унумли ва сифатли меҳнат учун мукофотлар бериш эвазига бўлаяпти. Мукофотларнинг салмоғи ортиб боради. Ҳозир ҳақ тўлашнинг малакаси ва унумдорлигини оширганлиги, буюмларни юксак сифатли ва гарантияли қилиб чиқараётганлиги, намунали хизмат кўрсатилаётганлигини рағбатлантириш ҳисобга олинган янги системалари ишлаб чиқилмоқда.

Меҳнатга ҳақ тўлашни кўпайтириш, аҳоли реал даромадини тинмай орттириш—Совет ҳокимиятининг асосий принципидир.

Илья АГРАНОВСКИЙ,
АПН комментатори.

Ҳар бир звено бошлиғи — механизатор. Оққўрғондаги Димитров номли колхоз меҳнаткашлари ана шундай ташаббус билан чиқдилар. Хўжаликда механизаторлар тайёрловчи уч ойлик курс ташкил этилиб, унда бригадирлар, звено бошлиқлари ва ёш колхозчилар — жами 90 киши ўқимоқда. Машғулотларда трактор, шунингдек бошқа қишлоқ хўжалик машиналари ўрганилмоқда. Суратда: назарий машғулот вақти.

В. Ножевников фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

КОЛХОЗ АГИТАТОРЛАРИ

...Колхозчи Абдусаттор Йўлдошев тўғрисида гап кетганда, уни дангаса, кўпчиликдан ўзини четга олиб юради, фақат ўз шахсий манфаатини кўзлайди, дейишарди. Ҳақиқатда ҳам шундай эди. Абдусатторни қидирган киши гоҳ бировнинг уйида устачилик қилаётганида, гоҳо ўз томорқасида ишлаётганда учратарди.

У билан кўп гаплашилди, суҳбатлашилди. Правлениега бирнеча бор чақириб танбеҳ берилди. Шунда Абдусаттор ҳар гал «энди бундай қилмайман, колхозга чиқиб ишлайман» деб ваъда ҳам берарди-ю, лекин яна ўз билганича иш қилаверарди.

Кунлардан бир куни коммунист-агитатор Ўктам Бойматов унинг уйига кириб борди. Бу воқеа эрта баҳорда рўй берган эди. Ўктам Абдусаттор билан оби-ҳавонинг қийин келаётганлиги, маданий-маиший ишлар ҳақида суҳбатлашди. Лекин унинг ишга чиқмаётганлиги ҳақида ҳеч нима демади. Шундан кейин Ўктам Абдусатторнинг уйи олдидан ўтадиган бўлса, албатта, у ерга кирар, уёқдан, буёқдан гаплашарди Ўктам аввало Абдусатторнинг соғлиғини сўрар, кейин колхозда ишлар қандай бораётганлиги, қайси бригадалар олдинда-ю, қайси бригадалар оқсаётганлигини, кимлар кўпчиликнинг иззат ва ҳурматига сазовор бўлаётганлиги ҳақида завқ билан гапириб берарди.

— Дўстим,— дерди у кетаётиб, — кечир мени, сен билан яна суҳбатлашгим келяпти-ку, лекин ишим тиғизроқда. Ҳозир ҳар бир киши ҳисобда, вақт ўлчоғлиқ...

Кунлар кетидан кунлар ўтди. Бир куни Ўктам 3-бригада даласига келиб у ерда ишлар қандай бораётганлигини кузатаётган эди. Уни кўриб кўп колхозчилар ишдан тўхташди. Нега, ахир улар ўз агитаторларини биринчи бор кўришаётгани йўқ-ку, у билан ҳар куни учрашиб туришадику!

Колхозчилар Ўктамга эмас, у билан ёнма-ён турган Абдусатторга ажабланиб қарашаётган эдилар. Абдусаттор колхозчилар билан саломалик қилди. Сўнг ҳеч кимга ортикча бир сўз айтмай, у ҳам ишга киришиб кетди. Дастлаб сувчилик қилди. Йиғим-терим даврида эса ҳаммага ўрнак кўрсатиб пахта терди.

...Колхозчи Р. Минбоев ҳам дангасаликда Абдусаттордан қолишмасди. Агитатор — звено бошлиғи Т. Марҳабоев унда меҳнатга муҳаббат ҳиссини уйғотиш, интизомли бўлишга ўргатиш учун озмунча меҳнат ва вақт сарф қилмади. Гап шундаки, Р. Минбоев енгил ҳаёт кечиришга ўрганиб қолган эди. У хирмонда ишлар, паншаха билан пахтани у-ёқ бу-ёқ қилиб, қўл учида иш бажарарди-да, сўнг секингина жўнаб қоларди. Ўзининг шахсий иши билан овора бўларди. Уни мажлисларда озмунча танқид қилмадилар, жанговар варақаларда ҳам жуда кўп койидилар. Суҳбатлардан бирида агитатор Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Р. Жумабоев, ҳамда ишчан колхозчилардан Р. Ўринбоев, С. Йўлдошевларни мисол қилиб келтирди. Ахир, нега сиз ҳам ана шуларга тенглашиб меҳнат қилишингиз мумкин эмас. Улардан камчилик жойингиз йўқ-ку, деди. Бу гаплар Минбоевни анча ўйлантириб қўйди.

У аста-секин ўзгарабошлади. Ҳозир Р. Минбоев жуда яхши меҳнат қилаяпти. Тўғри, баъзан у ишга кечикиб ҳам қолади, лекин бундай пайтларда у кўпчиликдан узр сўрайди. Ахир агитаторнинг меҳнат интизоми — муваффақият гарови деган гапларини у бир минут бўлса ҳам ёддан чиқармайдида!

Колхоз агитаторларининг фаолияти кўп қирралидир. Колхознинг бирон соҳаси йўқки, у агитаторларнинг ўткир кўзидан четда қоладиган бўлсин.

Колхознинг ўртоқ А. Юнусалиев бошлиқ бригадасида бурноғи йили план бажарилмади. Бунинг сабаби меҳнатнинг ёмон ташкил қилинганлигида, интизомнинг бўшашиб кетганлигида эди. Агитаторлардан Сайдулла Абдувалиев, Анвар Жекбоев ва бошқалар бригадага ёрдам қўлини чўздилар. Улар қолоқликнинг туб сабабларини ўргандилар ва уни колхозчиларга тушунтирдилар. Агарда, деб айтишди улар, ишнинг суръати ва сифати шу зайлда давом этадиган бўлса, бу йил ҳам бригада планини бажараолмай доғда қолади.

Биринчи навбатда меҳнатни ташкил қилишни яхши йўлга қўйиш керак эди. Агитаторлар одамлар билан суҳбатлашдилар, уларга шароитни тушунтирдилар. 3—4 кун ўтгач, бригадага бухгалтер М. Алиматов, темирчи Ж. Турсунбоев, отбоқар У. Сулаймонов, омбор мудири Х. Маматов ўртоқлар келишди. Улар агитаторлар билан биргаликда меҳнатни қандай ташкил қилиш масаласида бригадирга ёрдамлашишди. Колхозчиларга моддий манфаатдорлик принципларини тушунтириб беришди. Шундан кейин, бригадага тез-тез келиб туришди. Экиш даврида ҳам улар шу ерда бўлишди. Ғўзани суғориш бошланди. Бу даврда ҳам шу бригада даласида иш олиб боришди. Улар ишни назорат қилибгина қолмасдан ўзлари колхозчилар билан ёнма-ён туриб ғўзага сув тарашди.

Йиғим-терим даври бошланди. Бригада аъзолари сафида уларни оталиққа олган ўша тўрт нафар колхозчини ҳам кўришингиз мумкин эди. Натижа қандай бўлди денг. Кутгандан ҳам зиёда! Пахта плани 121 процентга етказиб бажарилди. Ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олинди.

Бўкадаги Мичурин номли колхоз пахтакорлари ўтган йили озмунча ютуқларни қўлга киритмадилар. Улар давлатга 4500 тонна «оқ олтин» армуғон этиб, мажбуриятларини анча ошириб бажардилар. Машиналар билан 2 минг тоннадан ортиқ пахта терилди. Ана шу улкан ютуқнинг қўлга киритилишига колхознинг жонкуяр агитаторлари ҳам озми-кўпми ҳисса қўшдилар.

Агитаторлар меҳнатни ташкил қилиш, интизомни яхши йўлга қўйиш билангина шуғулланиб қолмадилар. Улар дала шийпонларини колхозчиларнинг ҳақиқий дам оладиган жойига айлантириш учун ҳам ҳаракат қилдилар. Газета ва журналларнинг ўз вақтида келтириб турилишини таъмин этдилар. Дунё янгиликларидан колхозчиларни ҳар куни хабардор қилиб турдилар.

Куни билан далада меҳнат қилиб, кечқурун уйларига қайтган колхозчилар радио орқали колхоз дикторларининг овозларини ҳам берилиб тинглашарди. Дикторлар дала ишларининг қандай бораётганлиги, илғорлар ва қолоқлар тўғрисида ахборот беришарди.

Шундай қилиб, юбилей йили муваффақиятли якунланди. Ҳозир далаларда иш қизғин. Колхозчилар янги ҳосил тараддудини кўрмоқдалар. Ҳар вақтдагидек ҳозир ҳам агитаторларнинг иши қизғин. Улар бу йил ҳам мўл ҳосил етиштириш йўлида тер тўкиб меҳнат қилаётган колхозчилар билан ҳамнафас бўлиб меҳнат қилмоқдалар.

П. ЖИЛКИН.

СОВЕТ ХАЛҚИНИНГ УЛУҒВОР ИШЛАРИНИ МУНОСИБ АКС ЭТТИРАЙЛИК

Коммунизм қурилаётган даврда жамиятнинг маънавий кучлари айниқса тўла намоён бўлиб, бадиий ижодкорлик тобора салмоқли роль ўйнамоқда. Совет санъатининг эстетик арсенали янгиланиб ва бойиб бормоқда, унинг халқ турмуши билан алоқаси мустаҳкамланмоқда. Социалистик реализм санъати дунёни бадиий тарзда билиб олиш чегараларини кенгайтириб, инсонга эмоционал-эстетик таъсир кўрсатиш соҳасида янги имкониятлар очиб бермоқда.

Ижодкор ходимлар томошабинлар, тингловчилар, китобхонлар билан тез-тез учрашиб туриш йўлларини қидириб, шундай алоқа ўрнатиш жараёнида ўзларининг ғоявий-эстетик принципларини қанчалик тўғрилигини аниқлаб олишга, адабиёт ва санъатда изланаётган янгиликларнинг йўналишини замона талабларига таққослаб кўришга ҳаракат қилмоқдалар.

Россия Федерациясининг ўнта зонасида рассомларнинг тематик виставкалари бўлиб ўтди, бу виставкалар меҳнаткашларда тасвирий санъатга нисбатан фавқулодда зўр қизиқиш туғдирди. Театр ва музика мавсумининг авжи қизғин палласи бошланди. Кинематографияда, театрда, музикада, тасвирий санъатда ёш ижодий ходимлар хизмат кўрсатган устодлар қатори ўз қобилиятларини тобора диққатга сазовор ва салмоқли тарзда намоён қилмоқдалар. Кўп миллатли совет адабиёти ҳозирги замон воқелигининг муҳим проблемаларини билиб олишга борган сайин астойдил ҳаракат қилмоқда.

Яқин келажакда ижодий союзларнинг — Россия Федерацияси ёзувчилар ва рассомлар союзларининг, кинематография ходимлари союзининг съездлари бўлади. «Совет Россияси» номли бадиий виставкани очишга, ҳар хил музика фестивалларни ўтказишга ҳозирлик кўрилмоқда. Адабиёт ва санъат Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олмоғи керак.

Социалистик санъатнинг ривожланиши муттасил янги-янги масалаларни ўртага қўймоқда, ўзига нисбатан ғоят зўр эътибор билан қарашни, мулоҳазакорлик билан партиявий муносабатда бўлишни, масалаларни дадил ҳал этишни талаб қилмоқда.

Социалистик санъатни ривожлантиришдаги ленинча йўл, унинг ҳозирги босқичдаги вазифалари коллектив равишда ишлаб чиқилди, КПСС Программасида, партия XX, XXI ва XXII съездларининг қарорларида, КПСС Марказий Комитети июнь (1963 йил) Пленумининг резолюциясида баён қилиб берилди.

Совет адабиёти ва санъати ўзининг революционлиги, социалистик инсонпарварлик ғоялари, ёвузлик ва зўравонлик оламига нисбатан муросасизлиги, юксак даражада бадиийлиги, жаҳон маданиятининг энг яхши традицияларини ривожлантираётганлиги билан кенг равишда обрў қозонди. Кўпчилик ёзувчиларимиз, рассомларимиз, композиторларимиз, кино ва театр арбобларимизнинг ижоди янги ижтимоий ва эстетик тажриба билан йил сайин бойиб бормоқда, совет кишисининг ўсиб бораётган маданий савиясини акс эттирмоқда. Мамлакатимизда бадиий ижодкорликни ривожлантириш йўли самарали бўлаётганлигини турмушнинг ўзи тасдиқлаб турибди. **«Адабиёт ва санъатни ривожлантиришдаги бош йўл,** — дейилади КПСС Программасида, — **халқ турмуши билан алоқани мустаҳкамлашдан, социалистик воқеликнинг бойликлари ва ранг-баранг томонларини ҳаққоний ва юксак бадиийлик билан акс эттиришдан, янги, чинакам коммунистик воқеликни илҳом билан ва яққол гавдалантиришдан ҳамда жамиятнинг олға ҳаракат қилишига тўсқинлик қилувчи ҳамма нарсаларни фош этиб боришдан иборат».**

Бизнинг санъатимиз ҳаётий ҳақиқат санъати сифатида ўзини қарор топтирди ва шу сабабдан ўз моҳияти эътибори билан оптимистик санъатдир.

Совет санъати турмушни тамоман тўлиқ акс эттириб, ундаги курашни ва қийинчиликларнинг бартараф этилишини, кундалик социалистик қурилиш ишларини ва ғалабалар шодиёнасини, ўткир конфликтлар ва драматик вазиятларни кўрсатиб бермоқда. Совет санъаткори мамлакатимиз босиб ўтган йўлни ва шу кунги турмуш ҳодисаларини идроклаб, уларнинг тарихий истиқболини очиб бермоқда. Бу эса ижтимоий тараққиётдаги етакчи тенденцияларни бадиий ижодда гавдалантириш, коммунизм қурилишининг завқ-шавқини ва замондошимизнинг қаҳрамонона характерини мужассамлаштириш имкониятини бермоқда. Бу нарса социалистик воқелик камол топтирган инсон шахсининг бутун бойлигини, янги ҳаёт ижодкори ва бунёдкори бўлган совет кишисининг ижтимоий активлиги қандай шаклларда кўринаётган бўлса, шу шаклларнинг ранг-баранглигини очиб кўрсатишга имкон бермоқда. Ижобий намунанинг таъсир кўрсатиш кучи кишиларни ғоявий, ахлоқий ва эстетик жиҳатдан тарбиялаш учун нақадар буюк куч эканлигини адабиётимиз ва санъатимизнинг тажрибаси қайта-қайта тасдиқлаб турибди.

Бадиий ижодкорликнинг партиявийлиги ва халқчиллиги — социалистик реализм санъатининг муҳим фазилатларидир. Халқ учун яратилаётган, унинг фикрлари ва орзу-истакларини ифода этаётган, ўз-ўзларини ва ўзлари яшаб турган даврни тўлароқ ва чуқурроқ тушуниб олишда одамларга ёрдам бераётган санъат партиявий ва халқчил санъатдир. Халқнинг маънавий ҳаётини бойитган асарлар социалистик реализм санъати хазинасида оз эмас. Ҳозирги кунда ана шу асарларга назар ташлар эканмиз, талантли ва ҳаққоний асарларгина, коммунистик идеаллардан илҳомланган ҳамда айрим олифталар ва «заршунос»ларга эмас, балки халққа хизмат қилаётган, кучли фикр ва туйғулар уйғотаётган, инсонни шижоаткорликка руҳлантира оладиган асарларгина вақт синовидан ўта олганлигига яна бир карра ишонч ҳосил қиламиз.

Революцион давримиз санъатининг энг яхши дурдоналари халқнинг маънавий ҳаётига ана шу зайлда сингиб кетди.

Социализм шароитида миллий маданиятларни ривожлантириш ва ўзаро бойитиш соҳасида бой тажриба орттирилди. Социалистик санъат мамлакатимиздаги барча халқлар санъаткор интеллигенциясининг куч-ғайратлари билан яратилмоқда, у кўп миллатли ва интернационал санъат бўлиб, Совет Иттифоқи халқларидаги ҳар бир миллий маданиятнинг энг яхши традицияларини, жаҳондаги барча халқлар прогрессив санъатининг муваффақиятларини ўзига сингдириб олмоқда, миллий чекланиш ва алоҳидалик сарқитларига қарши, миллатчиликка қарши чиқмоқда.

Совет санъатида ўтмишнинг демократик ва реалистик традицияларини ривожлантириш новаторлик изланишлари билан, социалистик реализм методини бойитиш билан узвий равишда қўшиб олиб борилмоқда. Лекин реализмдан чекиниш бўлган, санъатни формализм, эстетлик, ғоясизлик сари судрайдиган ҳодисаларни жонлантиришга ва прогрессив қилиб кўрсатишга уринишларнинг бунга ҳеч қандай алоқаси йўқ. Ғоявий-бадиий концепцияларининг тамомила янгилиги туфайли, социалистик жамият кишисининг характерини ва маънавий қиёфасини санъатнинг ҳар хил турлари ва жанрларида очиб бераётганлиги туфайли социализм санъати жаҳон маданиятига ҳисса қўшиб келди ва қўшмоқда.

Совет санъатини янада ривожлантириш турмушга актив аралашишни, янги реалистик йўллар ва шаклларни, бадиий ифоданинг янги воситаларини узлуксиз излай беришни тақозо этмоқда.

Совет жамоатчилиги социалистик реализм санъатидаги чинакам новаторликни ва ижодий журъаткорликни қўллаб-қувватлаш билан бирга, замонамиз ҳақида илҳомбахш асарлар яратилишини кутмоқда. Турмуш қийинчиликлари олдида довдираб қолиш, ҳаётдаги ярамас ҳодисаларни ҳаддан ташқари ошириб кўрсатиш ҳам, шунингдек мақтанчоқлик, обивателларча боқибеғамлик, турмушни нуқул ярқироқ бўёқларда кўрсатувчи тинч ва осойишта манзараларни чиза бериш ҳам санъатимизга бир хилда ёт бўлиши керак. Жамиятимиз ҳаётининг асл моҳиятини, унинг коммунизмга интилганлигини белгиловчи ижодкорлик, бунёдкорликни эътиқод, ҳаяжон билан эркин очиб кўрсатаётган, олға қилаётган ҳаракатимиз йўлидаги ҳамма тўғоноқларни муросасизлик билан фош қилиб ташлаётган асарларгина совет санъатини ривожлантиришга чинакам ҳисса қўшиши мумкин.

Янги, коммунистик нарсалар учун, умрини яшаб бўлаётган шахсиятпарастлик ва мешчанликка қарши курашда совет санъаткорининг фақат битта позицияси бўлиши мумкин, у ҳам бўлса, ҳужумкорликдир. Коммунизм идеялари — шундай тўғри компаски, совет санъаткори курашда бериладиган зарбанинг йўналишини ва кучини шу компасга қараб аниқлайди ва мўлжалга олади.

Социалистик бадиий маданиятнинг олға қараб ривожланиши буржуа идеологиясига қарши кураш билан чамбарчас боғланган. Империалистик идеология соҳасида реакция коммунизмга қарши олиб бораётган диверсия бир лаҳза ҳам тўхтагани йўқ. Бизга идеология соҳасидаги курашда, ҳатто сал бўлса ҳам тек туриш ҳуқуқи берилмаган. Инсониятнинг ўз порлоқ истиқболи сари ривожланишидаги ғоялар билан реакциянинг ўтмишга судрайдиган, халқларнинг озодлик, тинчлик ва социализм учун курашида уларни қуролсизлантиришга ҳаракат қилаётган ғоялари тинч-тотув яшай олмайди ва яшаши ҳам мумкин эмас.

Санъатимиз табиатининг ўзи, унинг ғоявий-эстетик моҳияти социалистик реализм принципларини буржуа маданиятининг танглиги туғдирган формалистик оқимлар дарёсига ғарқ қилиб юбориш йўлидаги уринишларга қарши туғён кўтармоқда, бундай формалистик оқимлар гўё ижтимоий муносабатлар азалдан тартибсиз бўлиб келган деган пессимистик ғоялар билан кишининг онгини заҳарламоқда, бемаъни «тажриба»ларни, эстетларча формалар ўйлаб чиқаришни инсоният яратган чинакам бадиий дурдоналарга қарама-қарши қўймоқда. Санъатни маънавий, ғоявий асосдан маҳрум қилиб қўювчи натурализм ҳам социалистик санъатга ана шундай оқимлар сингари ётдир.

ПРАВДА

Халққа хизмат қилувчи, социалистик инсонпарварликнинг юксак ғояларини қарор топтирувчи санъат учун кураш руҳи бадиий ҳаётнинг ҳамма томонларини суғормоқда. Бадиий ижодкорлик жамиятга боғлиқ бўлмаган ҳолда ривожланиши, санъаткорнинг ўз хусусий иши бўлиши мумкин эмас. Санъат коммунизм учун кураш ишига хизмат қилган, бугунги воқелигимиздаги янгилик куртакларини топа билган, совет кишилари коммунизмга олиб бораётган оғир, лекин қувончли йўлда уларга илҳом берган тақдирдагина, у, партиянинг, халқнинг садоқатли маънавий қуроли бўлиб қолади.

Шу сабабдан, совет воқелигини бир ёқлама тасвирлаган, камчиликларни танқид қилиш ўрнига фақат умидсизлик туғдира олувчи танқидбозлик билан шуғулланаётган повестлар, фильмлар, пьесалар ва суратларни кўкларга кўтариб мақтаётган кишиларнинг тутган позициясини тўғри деб бўлмайди. Турмушдаги ўзи тадқиқ қилаётган ҳодисалар доирасини онгли равишда торайтириб қўяётган, турмушнинг фақат салбий томонларини гавдалантириш билан чекланаётган, ўзининг ношукурчилигини, турмушимиздаги асосий тенденцияларни кўра ва ифода эта билмаслигини «новаторларча журъаткорлик» деб кўрсатаётган санъат олға боса олмайди.

Биз Ленин васиятларига оғишмай амал қилишимиз, социалистик маданиятнинг ижодий кучларига таянишимиз, уларни партиявийлик, халқчиллик, реализм позицияларида бирлаштиришимиз, санъатимизнинг ғоявий поклиги учун, идеология масалаларида масъулиятсизликка ва бўшангликка қарши, буржуа, догматик, ревизионистик эстетик концепцияларнинг таъсирига қарши изчиллик билан курашишимиз лозим. Совет жамоатчилиги социалистик реализм принципларини ревизия қилишга, бу принципларни ҳар хил декадентлик назариялари билан алмаштиришга уринишларни рад этмоқда. Уни модернизм билан «бойитиш»га интилишни фақат реалистик санъатнинг ҳаётий кучини тушунмаслик, деб изоҳлаш мумкин.

Социалистик реализм методининг ижодий имкониятлари битмас-туганмасдир.

Ижодий қобилиятлари ҳар хил бўлган, ҳар хил мактаблар ва услубларга мансуб бўлган совет санъаткорлари ўз талантларини тўлароқ рўёбга чиқара олсинлар, уни сахийлик билан халққа хизмат қилдира олсинлар, деган мақсадда, — шунга муваффақ бўлиш ниятида сўнгги йилларда социалистик реализм эстетикаси санъаткорларнинг ижодий ташаббусига халақит бериб турган догматик бузишлардан муваффақият билан тозаланди. Ривожланиш ва изланишлардан қўрқиш, ижодкорлик хусусидаги субъектив қарашларни тиқиштириш, социалистик реализм принципларини нотўғри тушуниш, турмушни бадиий тарзда тадқиқ қилиш соҳасидаги қийин ишни йўл-йўриқлар бериш ҳамда маълум тартиб-қоидалар белгилаб қўйиш билан алмаштириш — буларнинг ҳаммаси социалистик реализм методининг асл руҳига, адабиёт ва санъатни ривожлантиришнинг ленинча принципларига хилофдир.

Бизнинг замонамиз санъаткорга нисбатан, унинг ғоявий позицияларига, эстетик савиясига, билим савиясига нисбатан жуда юксак талаблар қўймоқда, зотан санъат омманинг бадиий маданиятини оширишнинг қудратли воситасидир.

Ҳанузгача баъзи бировлар бадиий асарда тумтароқли «актуал» гаплар қанча кўп бўлса, асар замона руҳига шунча мос бўлади, деб ўйламоқдалар. Аммо, ҳақиқий публицистикани сафсатабозликдан ажрата билиш керак. Турмушни партиявий тарзда тушуниш, коммунистик собитқадамлик жонли бадиий образларда гавдалантирилиб, асарнинг бутун тўқимасига сингиб кетган тақдирдагина, санъат фактига айланади. Санъат фақат шу билан тирикки, унда ғоявийлик билан бадиийлик узвий равишда боғланиши керак.

Чинакам санъат образларнинг бадиий ҳаққонийлиги билан кишини ишонтириши лозим. Форма соҳасидаги эстетларча эрмакбозлик ҳам, шунингдек примитив баландпарвоз гаплар ҳам, бир хилдаги кўримсиз бўёқлар билан дабдабабозлик ҳам ҳақиқий санъатга ётдир. Ўз асари халқ турмушининг энг муҳим томонларини бадиий мукаммал образларда кўрсатиб, китобхон, томошабин, тингловчининг шуури ва онгига ўтдек таъсир қила оладиган, инсон кўз олдида янги уфқларни очиб қўядиган, уни ғоят таъсирлантирадиган санъаткоргина коммунизмнинг улуғ санъати учун курашда илғор позицияларда турган бўлиб чиқади.

Бироқ, шуни пайқамаслик мумкин эмаски, талантли, салмоқдор асарлар билан бир қаторда ичида ҳеч қандай мазмун йўқлиги ҳар хил дабдабали гаплар билан хаспўшлаб кетилаётган асарлар ҳам пайдо бўлиб қолмоқда. Енгил-елпи тўқилган, диди паст кишиларга мўлжалланган сийқа асарлар саҳнадан, радио ва телевидение орқали, бадиий виставкаларда, шеърий тўпламларда китобхонга, тингловчига, томошабинга баъзан тақдим қилинмоқда. Омманинг бадиий дидини тарбиялаш ҳақидаги ғамхўрлик санъатда мешчанликка ва бемаъниликка нисбатан муросасиз бўлишни талаб қилади.

Адабиёт ва санъатнинг коммунистик партиявийлиги, уларнинг гражданлик пафоси ва юксак эстетик маданияти учун кураш танқидий тафаккурнинг жонбозлик кўрсатишини, назарий жиҳатдан етукликни, ижодий практикада социалистик реализм принципларини қарор топтириш ва ривожлантиришни адабиёт ва санъатдаги ҳодисаларни холис ва яхши далил-исботлар билан анализ қилишни тақозо этади.

Бадиий танқидчилик бадиий ижодкорликдаги ҳамма ҳодисаларга принципиал партиявий позицияларда туриб, ғоявий-эстетик мезонлар салмоғини камайтирмасдан баҳо берган ва бадиий ижодкорликка тўғри йўл кўрсатиб турган тақдирдагина, ўзининг адабиёт ва санъатни ривожлантириш процессидаги муҳим яратувчилик вазифасини ўтай олади. Мунозараларнинг назарий савияси қанча юқори бўлса, мунозаралар группабозлик ғаразлари, асабийлик ва хушимкелдиликдан қанча холи бўлса, адабиёт ва санъатни янада ривожлантиришга шунча кўп фойда келтиради.

Ғоявий тусдаги хатолари бўлган бадиий асарларга баҳо беришда принцип жиҳатдан ён босишлар ва компромиссларга ўрин бўлиши мумкин эмас. Ғояларнинг тортишувида принципиал бўлиш ва фикрни ниҳоятда очиқ айтиш зарур. Бироқ, совет санъаткорининг ижоди устида фикр юритаётганлигини ҳам танқидчилик унутиб қўймаслиги керак. Баъзи тасодифий хатолар ва муваффақиятсизликлар юз берган ҳолларда, воқелик қасддан бузилган деб албатта тирноқ остидан кир ахтариш ва бунинг устига санъаткорнинг бутун ижодини шубҳа остида қолдириш ярамайди.

Коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичи жамиятимизнинг раҳбар ва йўлга солиб турувчи кучи партиянинг роли тобора ошиб бораётганлиги билан характерли.

Партия социал процессларни илмий анализ қилиш асосида бадиий ижодкорликни ривожлантиришнинг умумий йўлини, унинг мақсадлари ва вазифаларини белгилаб бермоқда; партия адабиёт ва санъатнинг аҳволига, ижодий ҳаётнинг асосий натижаларига баҳо бермоқда; партия санъаткорларни ғоявий жиҳатдан тарбиялашни ўзининг биринчи даражали вазифаларидан бири деб билмоқда.

Ижодкор ходимлар партиянинг ғоявийлик ва халқчиллик учун олиб бораётган курашини, санъатимизнинг революцион традицияларини қўллаб-қувватлаётганлигини, хато ҳодисаларни танқид қилганлигини тўғри тушундилар ва маъқулладилар, чунки бу иш адабиёт ва санъатдаги барча ҳақиқий талантли кучларни принципиал асосда жипслаштириш тўғрисидаги ғамхўрлик тақозоси билан қилинди.

Айни маҳалда партия субъективизмга, билиб-билмасдан, шошма-шошарлик билан баҳолар ва маслаҳатлар беришга, далил-исботлар кўрсатиш ўрнига ҳақоратбозлик қилишга қарши, яъни ленинча принципларга тўғри келмайдиган ҳолларга қарши курашмоқда.

Санъат арбобларига олдиндан ўйлаб қўйилган нотўғри фикр билан муносабатда бўлиш, бир хил арбобларга бекордан-бекорга ишонмаслик ёки бошқа бир хил арбобларга ҳомийлик қилиш партияга ётдир. Партия адабиёт ва санъат усталарини, аввало, уларнинг ишларига, асарларига, коммунизм идеяларига содиқлигига қараб қадрлайди ва ҳар бир талантли ижодкор ходимнинг ўз асарлари билан мамлакат бадиий хазинасини бойитишидан манфаатдордир. Санъатга раҳбарлик қилишнинг ленинча услуби талантларга меҳрибонлик, ғамхўрлик билан муносабатда бўлишни тақозо этади.

Партиянинг адабиёт ва санъат соҳасидаги йўлини изчиллик билан амалга ошириш ижодий союзларнинг бутун фаолиятига асос қилиб олинган. Ижодий союзлар ғоявий-ижодий масалаларга, тарбиявий ишни такомиллаштиришга, маркс-ча-ленинча назарияни пропаганда қилишга биринчи даражали эътибор бермоқлари керак. Ижодий союзларга раҳбарлик қилишдаги коллективчилик асослари янада мустаҳкамланган, ғоявий-ижодий ҳаётнинг актуал проблемалари устида бир мақсадни кўзлаб, амалий мунозаралар олиб борилган тақдирдагина, ана шу вазифаларни муваффақиятли ҳал қилиш мумкин. Чунки фақат шундагина адабиёт ва санъатдаги ижодий кучларни хўжа кўрсин учун эмас, балки ростакам жипслаштириш мумкин.

Ижодий союзларда принципиал, ўртоқларча талабчанлик муҳити доимо мустаҳкамланиб боришидан, барча чинакам талантли, новаторлик ҳаракатлари дўстона қўллаб-қувватланишидан, муҳим ғоявий-ижодий масалаларни кенг активлар кучи билан тўғри ҳал қилиш маҳорати вужудга келишидан жамоатчилик манфаатдордир. Шундай вазиятдагина ғоявий хатолар ва муваффақиятсизликларнинг олди олиниши мумкин.

Партия, халқ адабиёт ва санъат арбобларини коммунизм йўлида, жамият бахт-саодати йўлида ижод қилишга илҳомлантирмоқдалар. Совет ёзувчилари, рассомлари, композиторлари, театр ва кино ходимлари ўзларининг талантларини коммунизм қураётган совет халқининг улуғвор ишларини муносиб акс эттирувчи янги салмоқли асарлар яратишга бағишлайдилар, бунга шубҳаланмаса ҳам бўлади.

(9 январь).

ЯНГИ КУЧ БИЛАН

Машъал Оққўрғон районидаги Охунбобоев номли колхоз пахтакорлари янги йилда янги зафарлар сари интилмоқдалар. Миришкорлар ўтган хўжалик йилини меҳнатда ажойиб самараларни қўлга киритиш билан якунладилар. Колхоз бир неча йил илгари райондаги энг қолоқ хўжаликлардан бири саналарди. Коллектив бу доғни 1961 йилда ўзининг шарафли меҳнати билан ювиб ташлади. Шундан буён колхозда йиллик пахта тайёрлаш плани муваффақиятли адо этиб келинаяпти. Пахта ҳосилдорлиги йилдан-йилга ошиб бораяпти.

Меҳнатсевар пахтакорларнинг янги йилги режалари янада сермазмун. Улар мавсумда пахтанинг ялпи ҳосилини анча кўпайтириш ниятидалар. Шу мақсадда далаларда мўл «оқ олтин» ҳосилига пухта замин яратилмоқда. Ҳозиргача колхозда жами экин майдонлари чуқур ҳайдаб қўйилди. Ҳайдов олдидан ерларга етарли миқдорда минерал ўғит чиқариб солинди. Шудгорлашда механизаторлардан Отақул Худойқулов, Маҳкам Қаршибоев ва Мамат Бердиқуловлар айниқса жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилишди. Уларнинг ҳар бири ўз трактори билан кунда 10—12 гектар ер ҳайдади.

Дала бошларига маҳаллий ўғит ташиб чиқариш жадал суръатлар билан олиб борилмоқда. Шу кунга қадар 800 тоннадан ортиқ гўнг тўпланди. Шунингдек ариқлар сув равон оқадиган қилиб тозаланмоқда.

М. АЛИҚУЛОВ.

МЎЛ ҲОСИЛ КАЛИДИ

Миришкор деҳқонлар ер-сувнинг, об-ҳавонинг шароитига қараб иш кўришади. «Ерим қанча тўйса, хирмоним шунча баракали бўлади» деган мақсад билан дала бошларига керагидан ҳам ортиқча ўғит ташиб чиқаришади. Кейин бутун мавсум давомида агротехника қоидаларига қатъий риоя қилган ҳолда иш юритишади. Мана шунинг учун ҳам миришкор деҳқонлар йил сайин пахтадан катта хирмон кўтариб келмоқдалар.

Калинин районидаги «Партия XIX съезди» колхозининг илғор пахтакорлари ҳам ана шундай деҳқонлар жумласига кирадилар. Улар ўтган йили қувончли зафарларга эришишди. Бу йил муваффақиятларни янада мустаҳкамлаш учун пухта режалар тузиб олишди. Мавжуд 730 гектар ернинг ҳар гектаридан камида 30 центнердан пахта етиштириш кўзда тутиляпти.

Бу колхоз меҳнаткашлари эл-юртга сўз бериб қўйиб, унга амал қилмайдиган бевафо кишилардан эмаслар. Кўзланган 30 центнерлик хирмонга эришиш мақсадида ўтган йилнинг кузидаёқ қизғин кураш бошлаб юборилган эди. Баҳорда чигит экилиши керак бўлган майдонларнинг ҳаммаси чуқур шудгорлаб қўйилди. Ҳозир эса далага жадал суръат билан гўнг ташиляпти, ариқ-зовурлар тозаланаяпти. Деҳқонлар ҳар гектар ерга 10 тоннадан маҳаллий ўғит ташиб чиқаришга ҳаракат қилмоқдалар. Бу ишда тракторчилардан Ҳамза Ҳамроев, аравакашлардан Олим Қосимов, Сулаймон Аҳмедов, Турғун Файзиев ўртоқлар намуна кўрсатишаяпти. Уларнинг ҳар бири кунига 4—6 тоннадан ўғит ташимоқда.

Ўтган йили пахтадан мўл ҳосил етиштиришда пешқадамлик қилган Аҳмад Шопўлатов, Шохўжа Нортоев ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг аъзолари ҳозир янада зўр ғайрат билан янги мавсумга шайланишяпти. Айниқса ўртоқ Назира Йўлдошева бошлиқ бригадада иш қизғин кетаяпти. Бу ерда ҳозиргача 800 тоннадан ортиқ гўнг ва 700 тонна компост жамғариб қўйилди.

Бу колхоз аъзолари етти йилликнинг сўнгги баҳорини албатта катта тайёргарлик билан кутиб оладилар.

А. РАИМБОЕВ.

„МЎЪЖИЗА“ЛАР КЕЧАСИ

Яқинда Урта Чирчиқ районидаги 2-«Оҳангарон» совхозида «Билим» жамияти область бўлими атеистик темада савол-жавоб кечаси ўтказди.

Узбекистон Фанлар академияси тарих ва археология институтининг старший илмий ходими, тарих фанлари кандидати Э. Хожиев, Философия ва ҳуқуқ институтининг илмий ходими М. Далиев, Химия институтининг старший илмий ходими М. Абдураҳмонов, Ҳамза номли илмий атеизм уйининг илмий ходимлари М. Жалолхонова ҳамда Д. Валиева ўртоқлар кеча иштирокчиларининг саволларига жавоб беришди.

Кеча «Химия ва дин» деб аталган бўлса ҳам берилган саволлар ана шу мавзу доирасидан анча четга чиқиб кетди. «Ислом дини ва унинг Шарқ, жумладан Урта Осиё мамлакатларига тарқалишининг сабаби нима?», «Социализмнинг динга муносабати қандай?», «Дин қуёш, ой ҳамда сайёралар тўғрисида нима дейди?», «Фан турли хил мўъжизалар»ни қандай тушунтиради» деган саволлар ҳам ўртага ташланди.

Шу хилдаги саволларга кеча иштирокчилари илмий далил ва мисоллар билан исботланган аниқ жавоблар олишди. Тингловчилар ўзлари билмаган ёки ноаниқ бўлиб кўринган турли хил ҳодисаларнинг моҳияти ва уларнинг сабабларини билиб олишди.

Химиявий «мўъжиза»ларни намойиш қилиш навбати келганда залда жонланиш пайдо бўлди. Ҳамманинг кўзи тажриба ўтказилаётган столга тикилган эди.

Авваллари ақл бовар қилмайдиган ҳамда кишиларни ҳайратга солган кўп афсонавий «мўъжиза»лар жуда оддий химиявий реакциялардан иборатлигини ҳамма кўрди. Утмишда «авлиёлик» даъвосини қилишга уринган фирибгарлар ана шу хил «мўъжиза»ларни ўз кароматлари қилиб кўрсатиб, халқни алдаб келганлар. Ҳолбуки, эндиликда ўрта мактабнинг ҳар бир химия ўқитувчиси ёки юқори синф ўқувчиси ҳам бундай «мўжиза»ларни ўз қўли билан бемалол кўрсата олади. Кеча иштирокчилари учун баъзи бир «мўъжиза»лар оддий химиявий моддалар ёрдамида намойиш қилиб кўрсатилди, уларнинг моҳияти ҳамда сабаби тўла тушунтирилди.

Йиғилганларнинг ҳаммаси жуда мароқли ва мазмунли ўтган бу савол-жавоб кечаси учун унинг ташаббускорларига миннатдорчилик билдиришди.

Ғ. ШОКИРОВ.

ОПЕРАТИВ, СОДДА ВА ФОЙДАЛИ

Завод ички ишлаб чиқаришини планлаштиришнинг янги системаси

Совет Иттифоқида планлаштириш, хўжаликка раҳбарлик қилиш системаси тинмай такомиллашиб бормоқда. Мутахассислар, кенг жамоатчилик шу ҳақда қимматли таклифлар, тавсиялар киритмоқда, қизғин муҳокамалар олиб бормоқда. Бу социалистик хўжаликнинг янада юксалиши ҳақида бутун халқимиз қайғираётганлигини, у билан қизиқаётганлигини кўрсатадиган яна бир фактдир.

Ишлаб чиқаришни узлуксиз оператив планлаштириш системаси кўпчилик саноат ходимлари ва экономистлар диққатини ўзига тортмоқда. Бу янги усул Новочеркасск электровозсозлик заводида 1962 йилда ишлаб чиқилди ва қўлланилди.

Бу тасодифий эмас, албатта. Ишлаб чиқаришни оператив планлаштириш заводдаги барча иш жараёнларини тартибгагина солмай, балки социалистик экономика юксалишининг асоси — халқ хўжалигини планлаштиришнинг сўнгги босқичидир.

Ишлаб чиқаришни бундай планлаштиришда уни амалга оширувчилар билан бевосита муносабатда бўлинади, маҳсулот белгиланган муддатда тайёр бўлиши учун уларнинг иши тартибга солинади. Бу тадбир кам меҳнат сарфлаш ва асосий ҳамда оборот маблағларидан оқилона фойдаланиш имконини беради.

Бизнинг совет шароитимизда бу фақатгина техникавий ёки ташкилий вазифа бўлиб қолмай, балки социал вазифа ҳамдир. Биз шундай оператив планлаштириш системасини яратишга ҳаракат қилаяпмизки, ҳар бир меҳнаткаш унинг актив иштирокчиси бўлаолсин. Новочеркасскда туғилган бу янгилик ана шу соҳадаги дастлабки қадамдир. Эндиликда ишчилар меҳнат процессида ишлаб чиқаришни планлаштириш ва бошқаришда кун сайин бевосита иштирок этмоқдалар. Бунга қандай қилиб эришилаяпти?

Айрим оргинал усуллар ёрдамида завод ишлаб чиқаришининг ўзига хос модели қурилди.

Заводнинг барча цехлари, участкалари илгариги қўпол оператив-план хужжатлари ўрнига икки қатордан иборат бўлган жуда ҳам оддий график оладилар. Графикнинг юқориги қаторида ойнинг иш кунлари, пасткисида эса қайси куни қайси рақамли «шартли электровоз» тайёрланиши кўрсатиб қўйилган. Бундай графикни тузиш учун ҳеч қандай ҳисоб-китобнинг кераги йўқ, фақатгина квартал давомида ишлаб чиқариладиган электровозлар иш кунлари сонига тақсимланади, холос.

Ишлаб чиқариш шундай график асосида қуйидагича планлаштирилади.

Заводда барча деталларнинг зарур миқдори ҳисоблаб чиқилди. Ҳар бир деталдан қанча қолганлигини ва унинг «шартли сони»ни махсус карточкаларга ёзиб боришади. Бу карточкалар эса пропорционаллик картотекасини ташкил этади.

Цех картотекаси тахта ящик бўлиб, унда ҳар бир ой учун биттадан учта токча бор. Ҳар бир токчада иш кунлари сонига қараб уячалар бўлади. Токчалар тепасига ягона иш графиги ёпиштириб қўйилган. У ёки бу деталнинг навбатдаги партияси тайёрланиши билан зарур ҳисоблар қилинади ва картада қайд этилади. У қайси сонли электровоз қайси деталь билан бутлаб қўйилганини кўрсатади. Шундан сўнг карточкалар тегишли уячаларга суриб қўйилади.

Шундай қилиб, картотека ишлаб чиқаришнинг боришини бамисоли моделлаштиради ва тезликда унга оператив раҳбарлик қилиш имконини туғдирадиган ахборот беради. Цех ходимлари картотека олдига келиб, уяларнинг ўнг томонида ётган карточкаларни кўриш билан қандай деталлар етарли тайёрланганлигини аниқ била оладилар. Уяларнинг чап томонидаги карточкалар эса қандай деталлар етишмаётганлигини билдиради. Цех раҳбарлари эса бу деталларнинг белгиланган миқдорда бўлишини таъминлаш учун зарур чораларини кўради.

Бундан ҳам ўнғайроқ усул бўлмаса керак. Ҳисоб ишлари жуда аниқ бўлди ва соддалашди. Пропорционаллик картотекаси ишлаб чиқаришдаги аҳволни саноқли минутлар давомида аниқлаш имконини беради. Шундай картотекалар ишлаб чиқариш участкаларида ҳам бор. Уларнинг фарқи шундаки, участкадаги картотекаларда ҳар бир ишчининг ўз «қатори» бўлиб, унда шу ишчи бажарадиган операция карточкаси туради. Шу «қатор» ишчининг иши ҳақида тўла маълумот беради, қанча деталь тайёрлаганлигини, яна нечта тайёрланиши кераклигини, қанча иш ҳақи ишлаганлигини ва бундан ташқари заводнинг бир меёрда ишлашига қандай кўмаклашаётганлигини (илгари бирор системада бу йўқ эди) кўрсатади. Ҳар бир ишчи қайси деталини биринчи навбатда тайёрлаши кераклигини ёки агар бирор деталь запаси нормадагидан ошиб кетган бўлса вақтинча тўхтатиб туришини билади.

Бу система масъулият ҳиссини оширади, ишчининг онгли ва баракали меҳнат қилишига олиб келади. Янги система зарур пропорцияларга риоя қилиш устидан назоратни беқиёс енгиллаштирди. Шундай шароитда ишлаб чиқаришнинг барча звеноларида моддий-техника ресурслари ва ишчи кучи тежаб-тергаб сарфланади.

Новочеркасск электровозсозлик заводи ишлаб чиқаришни ташкил этишдаги қатор камчиликларни, штурмчиликни бартараф этди, бир меёрда ишлай бошлади.

Агар эскича ишлашнинг сўнгги ва янгича ишлашнинг дастлабки йилини таққосласак корхона фаолияти беқиёс яхшиланганлигини кўрамиз. Масалан, товар маҳсулоти ишлаб чиқариш 25, меҳнат унумдорлиги 20,6 асбоб-ускуналарнинг фойдали иш коэффициенти 13,1 процент ошди. Шундай қилиб, заводда тайёрланаётган маҳсулот ҳажми кўпайишининг бешдан тўрт қисми меҳнат унумдорлигининг ошиши, ишлаб чиқаришни такомиллаштириш эвазига бўлди. Бу ҳайрон қоларли эмас. СССРда ишлаб чиқариш воситалари ижтимоий мулк ҳисобланади, ишсизлик бизда йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Шунинг учун ҳам ҳар бир ишчи ўз шахсий меҳнати натижасининг салмоқли бўлишидан (унинг оладиган маоши миқдори ҳам шунга боғлиқ), шунингдек ижтимоий меҳнат унумдорлигининг ошишидан (ижтимоий фондлардан жуда кўп манфаат кўради) жуда манфаатдордир.

Шуниси характерлики, планлаштиришнинг янги системаси жорий қилингач завод ишчиларининг ўртача иш ҳақи 9,8, инженер ва техникларники эса 8,7 процент кўпайди.

Корхонанинг молиявий аҳволи ҳам яхшиланди. Оборот маблағларининг ҳаракати тезлашди. Уларга эҳтиёж 1963 йилда 4,5 миллион сўмлик, 1964 йилда эса 7,5 миллион сўмлик камайди.

Техника-иқтисодий кўрсаткичлар муттасил ошмоқда. Универсал кўрсаткич — фойда буни яққол кўрсатмоқда. Фойданинг умумий миқдори сўнгги уч йил давомида икки баравар кўпайди ва шу корхонани қуриш ҳамда ускуналаш учун давлат томонидан сарфланган маблағдан ортиб кетди.

Бу кўрсаткичга катта эътибор берилаяпти. Давлат завод ва фабрикалар келтирган фойдадан халқ хўжалигини ривожлантириш учун қўшимча маблағ олади. Фойдадан «корхона фонди» ташкил топади. У эса завод коллективининг социал-маданий эҳтиёжларини қондириш, яхши иш учун мукофотлар беришга сарфланади. Фақатгина сўнгги уч йил ичида корхона ана шу фонд ҳисобидан 25 минг квадрат метр уй-жой майдони, иккита болалар боқчаси, стадион, пионер лагери, Қора денгизда дам олиш базаси қурди, янги клуб қурилиши эса тугалланмоқда.

Планлаштиришнинг бу янги системаси асосий қоидалари ва тартибларини ишлаб чиқишда Новочеркасск заводи ишлаб чиқариши бошлиғи инженер А. Родов ва барча корхона коллективининг хизмати бор. Бу система раҳбарлар ва ишчилар томонидан қизғин муҳокама қилинди ва юзлаб кишилар тажрибаси билан бойиб борди.

Уларнинг издошлари ташаббускорлар ишини давом эттириб планлаштиришнинг бу янги системасини такомиллаштиришга ўз ҳиссаларини қўшдилар. Масалан, Киев халқ хўжалик кенгаши уни фақатгина бевосита ишлаб чиқаришда қўлланмай, моддий-техника таъминоти соҳасига ҳам жорий қилди. Киевликлар шу туфайли қисқа муддатда 11 миллион сўмлик иқтисодий фойда олишди ва минглаб тонна металлни тежаб қолишди. Бу системани қўлланган Ростов-Дон, Куйбишев, Тула, Пермь, Краснодар, Горький, Новосибрск ва бошқа кўпгина шаҳарлардаги корхоналар ҳам яхши ютуқларни қўлга киритдилар.

Давид КРУТЯНСКИЙ,
Шимолий Кавказ Совнархози техника информацияси бўлимининг бошлиғи. (АПН).

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ҲАВОДАН ЎҒИТ

Ватанимиз пойтахтидаги элементоорганик бирикмалар илмий-тадқиқот институтида ҳаводан ўғит олишнинг янги йўли ишлаб чиқарилганлиги маълум бўлди. Химия фанлари доктори М. Е. Вольпин бошчилигида олиб борилган бу илмий иш катта назарий ва амалий аҳамиятга эга бўлиб, ҳаводан азот ва водород катализаторлар иштирокида олинади. Кейинчалик бу газлар бириктирилиб, аммиак асосида арзон ўғитлар ҳосил қилинади. Янги метод билан олинган ўғитлар анча эффектив хоссаларга ва ўсимликларга тез сингиш хусусиятига эга.

ОПЕРАЦИОН БАРОКАМЕРА

Совет олимлари қўшимча босим остида инсон тўқималаридаги кислород миқдорини камида ўн баравар орттирувчи операцион барокамера яратиб, катта илмий ғалабани қўлга киритдилар. Янги камера беморни «дам олдирмасдан» ёки бўлмаса «сунъий юрак» аппаратини ишлатмасдан операция қилиш имкониятини беради. Газ гангренасига учраган кишилар ҳам барокамерада бемалол операция қилинишлари мумкин.

Операцион барокамера пойтахтдаги экспериментал хирургик аппаратура ва асбоб-ускуналар илмий-тадқиқот институтида медицина фанлари кандидати И. Березин бошчилигида яратилди.

Қ. АҲМЕРОВ,
Москва шаҳри.

ЭЛЕКТРОВОЗ-ГЕНЕРАТОР

Рига ва Калинин вагонсозлик заводлари инженерлари қўли билан реконструкция қилинган «ЭР-22» маркали янги электровоз синовдан муваффақиятли ўтмоқда.

Электровознинг шинам ва қулай вагонларига тушган пассажирлар ўз манзилларига одатдагидан тезроқ етиб боришади.

Электромашина двигателда ҳам, генераторда ҳам ишлайверади. Ғилдираклар ҳаракати билан пайдо бўлган механик токда ҳам, механик энергия электр энергиясига айланганда ҳам электровоз юраверади.

(АПН).

ОЛИМЛАР ЛАБОРАТОРИЯСИДА

ИЗЛАНИШ САМАРАСИ

Ўсимлик дунёсида ҳосият кўп. Буни Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ботаника институтининг олимлари чуқур ҳис қилишади. Ўсимлик дунёсининг ўзи билангина шуғулланувчи бу илм фан даргоҳида замонавий техника билан қуролланган 18 лабораторияи ишлаяпти. Бу лабораторияларда таниқли фан арбоблари: 4 фан доктори, 55 фан кандидати ва бошқа кўпгина илмий ходимлар ишламоқда. Синчков олимлар лабораторияларида иш қизғин бормоқда. Ҳали яқиндагина исбот талаб қилинган муаммо масалалар яна қайта катта синовдан ўтмоқда. Лабораторияларнинг тажриба хоналарига ўтдик. Институт бош илмий секретари Амир Убайдуллаев суҳбатга қўшилди.

— Тадқиқотларимиз беҳисоб, — деди у,— халқ хўжалигимизни қизиқтираётган актуал масалаларни конкрет ҳал қилиш олимларимиз диққат марказида турибди. Мана, институтимизнинг етакчи илмий маркази—ўсимлик хомашёси лабораториясини олиб кўрайлик. Бу ердаги илмий ишлар натижаси яхши самаралар бермоқда.

Маълумки, кўнчилик саноатида ошловчи моддалар муҳим аҳамиятга эга. Ўрта Осиёдаги кўн ишлаб чиқарувчи заводлар учун хомашё бўлган «торан» ўсимлиги денгиз сатҳидан 1500—2000 метр баланд тоғ ёнбағирларида ўсади. Бу ўсимликни қайта ишлаш натижасида ошловчи моддалар тайёрланади.

Кейинги вақтларда саноатнинг бу ўсимликка бўлган талаби ортиб бормоқда, «торан» ўсимлиги эса йил сайин камаймоқда. Хўш, саноатимизга ғоят зарур бўлган «торан» ёввойи техника ўсимлигининг биологиясини ўрганиб, уни маданий ўсимликка айлантириш мумкин эмасмикин? Бу вазифани ҳал қилиш биология фанлари кандидати Содиқ Соатов раҳбарлигидаги олимларга юклатилди. Кўп вақт ўтмади. Тадқиқотчи олимларнинг самарали ишлари ўз натижасини кўрсатди. «Торан» ёввойи ўсимлиги маданийлаштирилди. Ҳозирда Хонободдаги дубил-экстракт кўн ошловчи завод қошида махсуслаштирилган совхоз ташкил этилди. Совхознинг суғориладиган 1000 гектарга яқин ерига маданий «торан» ўсимлиги экилди.

Институт олимларининг ёрдами натижасида кўнчилик саноатига зарур бўлган ошловчи хомашё моддасини истаганча кўпайтириш имконияти яратилди.

Олимлар бундан ташқари халқ хўжалиги ва тўқимачилик саноатимизга ишлатиладиган ва шу кунларда йўқолиб бораётган техника ўсимликлари биологиясини ўрганмоқдалар. Ёш илмий ходим Ҳайитмуҳамедовнинг ўзида эфир ёғларини сақловчи ўсимликлар биологияси, аспирант Абдуҳамидовнинг Сурхондарё тоғларида ўсувчи «сассиқ мотал» деб юритилувчи ўсимликдан инсон саломатлиги йўлида фойдаланиш мумкин бўлган янги қимматбаҳо дори-дармонлар олинди. Биолог олимлар шу кунларда Тошкент медицина институти фармакология кафедраси олимлари раҳбарлигида бу янги доривор моддаларнинг хусусиятларини ўрганмоқдалар.

Ўзбек олимлари ишларига ҳатто чет эл фан арбоблари ҳам қойил қолмоқдалар. Олимларни чет элларга тез-тез таклиф қилмоқдалар. Ўтган йили Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси Жўра Камолович Саидов Италияга, академик А. Музаффаров раҳбарлигидаги бир группа илмий ходимлар қардош социалистик мамлакатларга бориб келдилар. У ердаги фан арбоблари билан янги тадқиқотлар программасини ўртоқлашдилар. Шу кунларда биолог олимлар Англия, Австралия, Дания, Швеция фанлар академиялари илмий марказлари билан яқин алоқалар ўрнатишган. Бундай алоқалар ҳеч шубҳасиз илмий ҳамкорликни янада мустаҳкамлайди.

Х. ШАРИПОВ.

Суратда: Ўсимлик хомашёси лабораториясининг бўлим мудири С. Соатов (ўнгда) илмий ходим Е. Гнатченко билан лабораторияда.

А. Абалян фотоси.

Сир очилди

Исмоилов омборга кирдию хангманг бўлиб:

— Тавба, кечагина турган нарса бугун йўқ. Қанот пайдо қилиб ҳавога кўтарилдими, — деб уёқбуёққа қаради. Ҳамма нарса алғов-далғов бўлиб ётибди. Бу ерда битта насосгина эмас, яна аллақанча нарсалар йўқ. Воқеани кўрган омборчининг юраги бежо урабошлади. Ўзига-ўзи ишонмай орқасига тисарилиб кетаётган эди, эшикдан завод бош инженери С. Умеров кириб келди.

— Ҳа, кечаси уйқудан қолган кишидек ланж кўринасан, — деди у атрофга аланг-жаланг қараб.

— Йўқ, ланж-панж эмасман-ку, складга харомхўр аралашган кўринади, ўртоқ Умеров.

— Оббо сеней, шунга шунчаликми, тани-сиҳатлик бўлсин. Юрагингни кенг қил, — деб унинг елкасига қўлини ташладида. яна давом этди. — тайёр ош бўлса эдики, қўрқсанг, ейилиб кетади деб. Темир-терсак-ку. Буни ким оларди. Ўзинг қўйган жойингни билмаётгандирсан.

— Ана холос. Сал туриб ўзимни ҳам бошқа одамсан дерсиз. — деди тутоқиб. — Ҳозир рапорт ёзиб директорга топшираман.

— Одам деган пашшадан фил ясамайди. Сенинг темир-терсагингни биров бошига урадими. Уёқ-буёқни яхшилаб қара.

— Қаёқни қарайман. Сизнинг кўзингиз ўткурроққа ўхшайди. Ўзингиз қаранг.

— Акт тузиб йўқ қилиб юборса ҳам бўладиган нарса. Шунга ҳам ота гўри-қозихонами. Сен акт тузгин-да буёғини менга қўйиб бер.

— Йўқ, мен бундай қилолмайман, — деди Исмоилов. складнинг эшигига шартта қулф солиб чиқиб кетди.

У йўқолган нарсаларнинг номини ёзиб завод директори Узоқовга топширди. Директор беш кишидан иборат текшириш комиссияси тузди. Комиссия шундай текширдики, асти қўяверинг. Складнинг «авра-астари»ни ағдариб ташлади. Лекин ҳеч қандай натижа чиқмади. Ҳамма нарса жойида эмиш. «Наҳотки ҳаммаёқ жойида бўлса, — ўзича ўйларди Исмоилов. — Ёки бу материаллар уларнинг кўзига кўринди-ю, кўринмас буюмга айланиб менга кўринмадими».

Бу воқеадан воқиф бўлган завод ишчилари директор номига усти-устига ариза ёзишди. Ўғирланган материаллар Матчоҳ райони қурилишида ишлатилаётганини ҳам кўрсатишди. Шундан кейин завод маъмурияти касаба союз комитетининг раиси Тошметов бошлиқ текшириш комиссияси тузди. Бу комиссия аъзолари ҳам «жуда яхши текширдилар». Ҳатто улар хўжакўрсинга Тожикистон ССР Матчоҳ район Янтоқ қишлоғидаги ҳаммом қурилишини ҳам бориб кўрдилар. Заводдан кетган ишчилардан М. Умеров. Н. Чайлак, Киясиддиновлар Матчоҳ районидаги қурилишда ишлаётган эдилар. Комиссия аъзолари шу шахслар томонидан келтирилган заводнинг автоген аппарати, бешта кислород баллонни, карбитли бочка, 2—К6 маркали насос ҳамда электромоторларни ҳам кўришди-ю, лекин нима учундир бу ҳақда на дирекцияга, на касаба союз комитетига маълум қилишмади.

Текшир-текшир хамирдан қил суғургандек тугаганини кўрган завод ишчилари Бекобод район партия-давлат контроли комитетига хат ёздилар. Хатга биноан партия-давлат контроли комитетининг штатсиз инспекторлари Лазарев билан Қамбаров ўртоқлар ўғирланган материалларни синчиклаб текшириб, Тожикистон ССР Матчоҳ район Янтоқ қишлоғидаги қурилиш объектини бориб кўрдилар. Ўғирланган автоген аппарати, кислородли бешта завод баллони, карбитли бочка, 2—К6 маркали насос, электромотор ва бошқа нарсалар ҳаммомнинг қозон цехига ўрнатилгани аниқланди. Шундан кейингина айбдорлар бўйин эгишга мажбур бўлди.

ХАЛҚ КОНТРОЛИ АМАЛДА

Воқеа бундай бўлган. Раззоқова складда навбатчилик қиларди. Телефон жиринглади. У трубкани олди. Заводнинг бош инженери С. Умеров босиқ товуш билан гапирарди:

— Юк ортилган 65—33 номерли машинанинг пропускаси текширилмай, дарбозадан чиқарилиб юборилсин.

— Сабаб?

— Менинг гапим тушунарлими? Тамом, — деди-да трубкани тақ этиб қўйди.

Машина дарбозадач пропускасиз чиқиб кетди. У тўғри Янтоқ томон йўл олди. Қурилишда шартнома бўйича ишлаётган Томаков, М. Умеров, Н. Чайлак, Ш. Киясиддиновлар «Ана энди иш юришиб кетди» деб ўғирлик материалларни бамайлихотир тушириб олиб. ишни гумбирлатиб юбордилар...

Қизиғи шу ердаки, завод маъмурияти томонидан тузилган комиссия Янтоқда бўлган-ку, ахир! Нима учун у ерда ҳеч нарса аниқланмаган. Бош механик, завод партия-давлат контролига кўмаклашув группасининг аъзоси Миразизовнинг ҳам ҳеч нарсадан хабари йўқ эмиш Завод дирекцияси бўлса ўғирланган материаллар заводга қайтариб олиб келингандагина бу ишдан хабардор бўлганмиш.

Завод маъмурияти ишни ўзибўларчиликка ташлаб қўйгани сабабли ишчилар ўртасида меҳнат интизоми бўшашиб кетган. Натижада бош инженер С. Умеров бошчилигида айрим харом қўлли кишилар пайдо бўлган. Ким нима хоҳласа шуни қилган. Масалан, М. Чайлак, М. Умеров ва Киясиддиновларга «меҳрибон»чилик қилиб сенлар кўп ишлаб чарчадинг деб ҳордиқ чиқариш учун ҳафталаб дам олишга руҳсат беришган. Уларнинг эгри ишларига катта йўл очилган. Ваҳоланки ўша вақтда завод пахта қабул қилиш планини бажаролмай оқсаб келаётган эди. Сир очилгандан кейин директор хордиқ чиқариш сўзини шартта ўчириб, унинг ўрнига прогул деб ёзиб қўйди.

Район партия-давлат контроли комитети тафсилда ана шундай чалкашликлар рўй берганини ҳамда бош инженер С. Умеров бошчилигида юқорида номлари кўрсатилган йўқолган буюмлар, яъни жами 1069 сўм 80 тийинлик материал ўғирланганлигини тасдиқлади.

Бекобод пахта тозалаш заводининг директори Узоқовга меҳнаткашларнинг хатларига эътиборсизлик билан қарагани, иш қизғин кетаётган вақтда ишчиларга ҳафталаб дам олишга жавоб берганлиги учун шахсий делосига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор берилди. Завод бош инженери С. Умеров ва М. Умеровлар устидан жиноий иш қўзғаш учун уларнинг иши прокуратурага топширилди.

З. ОРИПОВ,
Н. ҲИКМАТУЛЛАЕВ.

ХАТЛАРДАН САТРЛАР

● Бўка районидаги Жамбул номли колхоз билан район маркази оралиғидаги йўл асфальтланди. Шунингдек, барча колхозчилар хонадонлари Ильич нурлари билан чароғон бўлди.

Т. СОЛИЕВ.

● Тошкент шаҳридаги Охунбобоев номли майдондан Калинин район «Ленинизм» колхози марказигача янги 73-маршрутли автобус қатнай бошлади.

М. АБДУВОҲИДОВ.

● Калинин районидаги «Октябрь» колхозининг Бекобод участкасида янги озиқ-овқат магазини ва нонвойхона қурилиб фойдаланишга топширилди.

М. ПОШШАХУЖАЕВ.

● Сквер-Қўйлиқ оралиғида экспресс автобуси қатнайбошлади.

С. ТУЛҚИНОВ.

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАР

● Чехословакиянинг шимолий районларида «Прунирижов» ва «Почеради» деган иккита йирик тепловой электр станция қурила бошлади. Уларнинг жами қуввати 1 миллион 320 минг киловатт бўлади. Энг муҳим саноат объектларидан бўлган бу станциялар шу йилги капитал қурилиш планига мувофиқ барпо этилмоқда.

Бу йил республиканинг турли районларида 122 та саноат корхонаси ишга туширилади.

ДЎСТЛАР ЁРДАМИ

● Болгария мутахассисларининг каттагина бир группаси Кубада ишлаб, янги социалистик турмушни барпо этишда ёш республика халқига ўз тажрибаси билан кўмаклашмоқда. Бу мутахассислар орасида бинокорлар, механизаторлар, қишлоқ хўжалик ходимлари, гидротехниклар, ўқитувчилар бор.

Болгария инженерлари Гаванани сув билан таъминлаш системасини лойиҳалаштирмоқдалар. Ҳозир улар республика пойтахтини сув билан таъминлашнинг сўнгги 20 йилга мўлжалланган истиқболли планини тузишдек катта ва мураккаб проблемани ҳал қилиш устида ишламоқдалар. Куба ҳукумати болгар лойиҳачилари тузиб берган карбид фабрикасини қуриш лойиҳасини маъқуллади.

Болгариянинг қишлоқ хўжалик мутахассислари Куба деҳқонлари билан ёнма-ён ишлаб, сермаҳсул сабзавотчилик ва узумчилик методларини ўзлаштириб олишда уларга кўмаклашмоқдалар.

«ЗАНГОРИ ОЛОВ» МАГИСТРАЛЛАРИ

◆ БЕРЛИН. Ўтган йили Германия Демократик Республикасида қарийб 3,5 миллиард кубметр газ истеъмол қилинган бўлса, 1972 йилга бориб 8 миллиард кубметр газ истеъмол қилинади. Юксалиб бораётган гигант корхона — «Шварце-Пумпе» комбинати ана шу иссиқлик энергиясини ишлаб чиқарувчи асосий манба ҳисобланади. Комбинат қуриб битказилгач, унинг бир ўзи йилига қарийб 5 миллиард кубметр газ беради.

● Саноатни ва аҳолини шу турдаги энергия билан таъминлашни яхшилаш мақсадида бутун республикада «зангори олов» магистралларининг шохобчаси барпо этилди. Магистралларнинг узунлиги сўнгги ўн йил ичида тахминан тўрт баравар ошди.

ИШЧИЛАР ҲУЗУРИДА

● ПЕКИН. Ганьсу вилоятининг меҳнаткашлари янги йилнинг дастлабки кунларидан бошлаб ишлаб чиқариш топшириқларини бажариш учун курашни кенг авж олдириб юбордилар. Бу топшириқларни муваффақиятли бажариш учун 1964 йилда замин ҳозирлаб қўйилган эди. Совет Иттифоқи ёрдами билан қурилган Ланьчжоу химия комбинати 1963 йилдагидан 27 процентдан зиёд кўп синтетик аммиак ишлаб чиқарди. Совет техникаси билан қуроллантирилган Ланьчжоу нефть тозалаш заводи ҳар қачонгидан кўпроқ маҳсулот берди.

Электр қуввати аввалги йиллардагидан анча кўп ҳосил қилинди. Рангли металлар, бинокорлик материаллари, газлама, ойна, каучук, тикув машиналари, озиқ-овқат моллари ишлаб чиқариш кўпайди.

ДЎСТОНА ҲАМКОРЛИК

Гаванада Куба билан Вьетнам Демократик Республикаси ўртасида 1965 йилда қилинадиган савдо-сотиқ тўғрисидаги протокол имзоланди. Куба Вьетнам Халқ Республикасига қанд-шакар етказиб бериб, бунинг эвазига ундан антрацит тошкўмир ва бошқа товарлар олади.

(ТАСС).

ҚЎЛ

Баравармас дединг
Беш қўл, беш панжа.
Шундайдир ҳаётнинг
нотекислиги.
Агарда
Беш бармоқ теппа-тенг бўлса
Тугарди дунёнинг нотўкислиги.
Янглишдинг биродар,
Кўрайлик қани
Бу фикрингни ҳаёт этарми
тасдиқ.
Беш панжангни тенг деб
Ўйлайлик, қани,
Букармисан уни ҳаддидан ортиқ?
Жимжилоқ тенг бўлса
ўрта қўлингга
Қўл келмас
Гурзи мушт тугмоғинг учун.
Шуни тугиб олки
дўстим дилингга:
Турлилик орттирар
панжалар кучин.
Ҳаётнинг хилма-хил
Қирралари ҳеч
Тараққиёт учун бўлолмас
тўсиқ.
Аксинча,
Бахш этар турли қудрат,
куч,
Беш қўл ҳақиқати этгандай
тасдиқ.
Фақат бир нарса шарт,
Беш қўл хизматин
Оқла меҳнат қилиб,
эзгу иш қилиб.
Йўлингга ғов тушса
Букма қоматинг,
Панжангни букабил
Мушт қилиб, мушт қилиб!

Юсуф ШОМАНСУР.

Чирчиқ трансформатор заводи маркаси босилган маҳсулотлар Иттифоқимизнинг олис бурчакларида ҳам машҳурдир. Улар сифатидан заказчилар ғоят мамнун. Корхона маркасини шарафлашда йиғувчи-слесарь Исмат Умурзоқовнинг ҳам ҳиссаси бор. Коммунистик меҳнат бригадаси аъзоси ўртоқ И. Умурзоқов янги йилнинг дастлабки кунлариданоқ меҳнатда ҳамкасбларига ўрнак бўлмоқда.

Суратда: ўртоқ И. Умурзоқов.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

Тошкент қишлоқ хўжалик институти студентларининг XVI илмий конференцияси бўлиб ўтди. Конференциянинг КПСС тарихи ва философия, пахтачилик, селекция ва уруғчилик, ўсимликшунослик, мева ва узумчилик, умумий деҳқончилик, қишлоқ хўжалик экономикаси ва уни ташкил этиш, пиллачилик, агрономия, педагогика, ўрмончилик, физика, ўсимликларни қишлоқ хўжалик зараркунандаларидан муҳофаза қилиш каби 13 секциясида 121 илмий доклад тингланди.

Агрономия факультетининг IV курс студенти Раҳим Исматовнинг «Ўзбекистон ССРнинг суғориладиган деҳқончилик соҳасидаги муваффақиятлари» деган темада қилган илмий доклади жуда қизиқарли ўтди.

Селекция ва уруғчилик секциясида V курс студенти А. Азизовнинг «Пахта навларининг географик жиҳатдан узоқ жойлашган гибридларини ўрганиш», агрохимия секциясида V курс студенти С. Саидовнинг «Янги ўзлаштирилаётган Марказий Фарғонада минерал ўғитлар солишнинг эффективлиги», экономика секциясида IV курс студенти Т. Комиловнинг «Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинизм» колхозида чорвачилик маҳсулотларининг таннархи ва уларни пасайтириш йўллари» деган темалардаги илмий докладлари конференция қатнашчиларида катта таассурот қолдирди.

Студентлардан А. Мадраимов, О. Жўраев, Д. Верешага, М. Каримова ва Х. Одиловларнинг қилган мазмундор докладлари ва давом эттирилаётган илмий ишлари студентларнинг қишлоқ хўжалик фанига бевосита қизиқишлари ошиб бораётганини кўрсатиб турибди.

Б. АЗИЗОВ,
А. КАТТАЕВ.

Тошкент янгиликлари

ҚАРИЯЛАР МИННАТДОР

Кўп йиллик ҳалол меҳнатларининг завқли гаштини суриб давлатдан пенсия олиб ҳордиқ чиқараётган нуроний отахон ва онахонларимиз эл ҳурматида. Уларга яқинда яна бир қулайлик яратиб берилди. Энди улар истаган буюмини кредитга олишга ҳақлидирлар.

Пенсионер бирор буюм олиш ниятида бўлса аввал район социал таъминот бўлимига бориб вкладиш олади ва уни истаган магазинда расмийлаштиради.

Биргина Чилонзор район социал таъминот бўлимининг ўзидан ҳозиргача ўнлаб пенсионерлар вкладиш олиб турли буюмлар сотиб олдилар. Ўзбекистон кўчасидаги 84-уйда яшовчи Жорчинская ўзига қишлик пальто. Чилонзор кўчаси, 138-уй, 37 квартирада яшовчи А. Целикман ва 6-«Б» сектор 1-уй, 41-квартирада яшовчи Гордиенколар уй-рўзғор буюмлари харид қилишди.

Х. ТОШХУЖАЕВ.

КАНИКУЛНИ МОСКВАДА ЎТКАЗДИЛАР

Москвалик ўқувчилар янги йил арафасида тошкентлик дўстларини очиқ чеҳра билан кутиб олдилар. Тошкент мактабларининг бир группа пионерлари ва юқори синф ўқувчилари қишки каникулларини Ватанимиз пойтахти Москвада ўтказишга қарор қилдилар.

Кедрова кўчасидаги 21-мактабда ўтказилган дўстлик кечаси жуда қизиқарли ва мароқли бўлди. Меҳмонлар ва мезбонлар биргаликда рақсга тушдилар, ашула айтдилар, кейин эса абадий дўст бўлишга аҳд қилиб бир-бирларининг адресларини ёзиб олдилар.

Тошкентлик ўқувчилар Кремлдаги янги йил арчасини бориб кўрдилар, ўқувчилар ва пионерлар саройида, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида, Третьяков галереяси, Тарих ва политехника музейида бўлдилар. Улар Тошкентга қайтгач Москванинг тарихий жойларига экскурсия уюштирганликлари, москвалик дўстлари билан шаҳар ташқарисида маза қилиб чанғи учганлари ва бошқа кўплаб қизиқарли учрашувлар ҳақида мактабдошларига сўзлаб берадилар.

Л. АПАРНИКОВ,
Москва шаҳри.

БОДРОҚ ЦЕХИ

Тошкент консерва заводида янги цех фойдаланишга топширилди. Икки қаватли бу бинода кичкинтойлар учун бодроқ тайёрланади. Яқинда кичкина йилтироқ пакетларга жойлаштирилган бодроқлар савдога чиқарилди. Бу цех Иттифоқда учинчи ҳисобланади. Бундай цехлар Москва ва Днепропетровскда ҳам бор.

Иккинчи қаватдаги махсус аппаратларда иссиқ хаво ва атмосфера босими билан маккахўжорилар 10—12 минут мобайнида ишланиб, сўнг тайёр бўлгандан кейин пастки қаватга туширилади ва махсус пакетчаларга жойлаштирилади.

Яқин кунлардан бошлаб цех суткасига 3 тонна бодроқ ишлаб чиқара бошлайди. Цехда кейинчалик буғдой ва гурунчни ҳам шундай йўл билан тайёрлаш мўлжалланмоқда.

СУРАТЛАРДА: (чапдан) сара бодроқларни махсус пакетчаларга жойлаштириш пайти. Технолог А. Миралихўжаев маҳсулот сифатини кўздан кечирмоқда. (Ўнгда) цех механиги П. Ракомсин ва цех бошлиғи М. Узоқовлар бодроқ ишлаб чиқарадиган аппаратнинг ҳаракатини кузатмоқдалар.

Текст ва фото В. САЛОВники.

НОДИР ХАЗИНА КЕНГАЯДИ

Пойтахтимизда нима кўп олий ва ўрта билим юртлари, маданият ўчоқлари кўп. Уларда минглаб студентлар, аспиранту олимлар тахсин кўришади, илм чашмасидан баҳраманд бўлишади. Ўнлаб кутубхоналар улар ихтиёрига бериб қўйилган. Лекин мавжуд имкониятлар китобхонларнинг ўсиб бораётган талабларини қондира олмади. Буни ҳисобга олган республика маданият министрлиги Навоий номидаги кутубхона биносини қайта қуришни лозим топди. Шу муносабат билан мухбиримиз яқинда кутубхона инженери Насрулло Ҳошимов билан суҳбатда бўлди.

— Янги кутубхонанинг марказий корпусини Ленин ва Самарқанд кўчалари ўртасига қуришни мўлжаллаланаяпти. Унинг фасади Пионерлар саройига қараган, 5 миллион адабиёт кетадиган китоб омбори қад кўтаради. Унда бир йўла 500 китобхон мутолаа қила оладиган 5 та зал, илмий иш устида ишлаётган олимлар, аспирантлар учун алоҳида-алоҳида хоналар ажратилади. Ўқувчилар ҳам махсус хонада лозим бўлган қўлланмалардан фойдаланишади. Залларнинг теварак атрофига ўз-ўзига хизмат қилувчи китоб жавонлари қўйилади.

Мазкур бино лойиҳасини «Узгоспроект» инженерлари ишлаб чиқишган. Қурилиш яқин орада бошлаб юборилади.

АСАЛАРИЧИЛИК ЭНЦИКЛОПЕДИЯСИ

1964 йили Москвадаги «Колос» нашриёти «Асаларичилик энциклопедияси»ни (рус тилида) нашр этди. Бу энциклопедия 1959 йилда Америкада чиққан А. И. Рутнинг «Асаларичилик энциклопедияси» китобининг 31 нашридан Е. И. Северцова ва Т. И. Губинова ўртоқлар томонидан рус тилига таржима қилинган.

Китобга ҳар хил жадвал ва расмлар киритилган ҳамда асаларичиликка доир жуда кўп материаллар берилган. Бу китобни ўқиган киши асалари маҳсулдорлигини кўтариш йўллари, асалариларнинг ўсимликларни чанглаши, уларни асраш ва озиқлантириш ҳамда асалари боқиладиган жойларни асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш тўғрисида қимматли маълумотларга эга бўлади. Қисқаси, энциклопедия асаларичилик билан қизиққан кишиларга қўлланма бўлаолади.

А. НАБИЕВ.

ХАЛҚ СОҒЛИГИ—ЮРТ БОЙЛИГИ

МУХБИРИМИЗ БИЛАН СУҲБАТДА

1 январдан бошлаб дори-дармонларга қўйилган нарх анча арзонлашди. Бу ҳақда Тошкент шаҳар дорихоналар бошқармаси бошлиғи ўртоқ М. Мўминов мухбиримизга қуйидагиларни ҳикоя қилиб берди.

— Дорилар нархининг камайтирилиши партия ва ҳукуматимизнинг халққа кўрсатаётган яна бир ғамхўрлигидир,— дейди ўртоқ М. Мўминов. Ҳозир олтмиш хилдан ортиқ дори-дармон арзонлаштирилган нарх билан сотилмоқда. Аурсомикионнинг юз ампуласи илгариги нарх бўйича 15 сўм 05 тийин турган бўлса, энди у 5 сўм 65 тийинга арзонлашди. Витамин $Б_{12}$ нинг ўн ампуласи ҳозир салкам бир сўмга камайди. Шунингдек, витамин $Б_6$, преднизолон таблеткаси ва бошқа дори-дармонлар ҳам арзон нархлар билан аптекаларга чиқарилмоқда.

Бу йил шаҳримизда 6 та янги дорихона очиш кўзланмоқда. Фарҳод, Академическая, Глинка кўчаларида, Луначарское шоссесида йил охиригача янги дорихона бинолари фойдаланишга топширилади. Кўчма дорихоналар ташкил этилади.

Агарда беморнинг уйида тоби қочиб қоягудай бўлса сиз телефон орқали дори-дармон заказ қилишингиз мумкин. Тўқимачилик комбинати ёнидаги 14-дорихона ҳамда Полтарацкий кўчасидаги 4-дорихона сутканинг исталган вақтида заказлар қабул қилаверади. Беморлар уйига дори ташиш учун иккита енгил автомашина ажратилган. Улар сизнинг хизматингизга ҳамиша тайёр.

* * *

Киши саломатлиги ҳамма нарсадан муҳим, — дейди химия-фармацевтика заводининг директори ўртоқ С. Исломбеков.

Кейинги йилларда химия-фармацевтика заводи коллективи Ўзбекистон Фанлар академиясининг ўсимликлар химияси институти олимлари билан ҳамкорликда дори-дармонларнинг янгидан-янги хилларини ишлаб чиқишмоқда. Бундай дорилардан бири ампулали «Олтаризид» ҳисобланади. Химия фанлари доктори Собир Юнусов бошчилигида тайёрланган бу дори оғир юрак касалини даволашда катта аҳамиятга эга. Ёмон тери касаллиги инсон ақл-заковати олдида чекинди. Химия фанлари доктори Н. Абубакиров химия лабораториясида етиштирилган «Псоролен» дориси бундай касалга чалинган беморларни осонлик билан даволайди.

Утган йили лаборатория синовидан ўтказилган юрак касалини даволовчи «Глюказит» строфонтин-К препарати яқиндан бери кўплаб ишлаб чиқариляпти. Профессор Маннон Азизов қон касаллигини даволаш устида ишламоқда.

Шу кунларда республика олимлари етиштираётган ва химия-фармацевтика заводида ишлаб чиқарилаётган бундай дори-дармонлар дунёнинг 37 мамлакатига юборилиб турибди.

ЖАҲОН АТОМШУНОСЛАРИ ҚОЙИЛ

Атом энергияси Халқаро агентлиги (МАГАТЭ) бош директори жаноб З. Эклунд 1964 йил Тошкентда бўлиб ўтган Бирлашган Миллатлар Ташкилоти илмий-консультатив комиссияси ва МАГАТЭ қўшма мажлисларида қатнашган эди. Республикамиз пойтахтида бўлган вақтида Ўзбекистон Фанлар академияси ядро физикаси институтида олиб борилаётган илмий тадқиқот ишларига юксак баҳо бериб, олимларимизнинг атомчи мутахассислар халқаро ҳамкорлигини ривожлантиришда муҳим роль ўйнашлари мумкинлигини қайд қилган эди.

Физикларимиз шаънига айтилган бу самимий сўзлар Атом Энергияси агентлигидан институтимизга келган таклифномада яна бир бор ўз ифодасини топди. Таклифга биноан ядро физикаси институтининг илмий ходими, физика-математика фанлари кандидати А. Абдуллаев яқинда МАГАТЭ жойлашган Венага (Австрия) бориб келди.

Олим агентликнинг гидрология секциясида АҚШ, Англия ва Африка мамлакатлари вакиллари ўртасида радиоактив изотопларнинг гидрологияда қўлланиши бўйича консультатив ишлар олиб борди, суҳбатлар ўтказди. Маълум бўлишича, республикамиз ядро физикаси институтида олиб борилаётган тритийни гидрологияда қўллаш методикаси ва бу соҳада биринчи бор қўлланаётган методика экан. МАГАТЭ мутахассислари мазкур методиканинг бошқа мамлакатлар илмий тадқиқот муассасаларида ҳам жорий қилиш зарур бўлган энг эффектив ва унумдор методика эканлигини айтдилар. Бу методикага кўра радиоактив тритий ёрдамида ер ости сувлари йўналиши жуда осонлик билан тўғри аниқланади. МАГАТЭ мутахассислари бу методикага жуда қизиқиб қолдилар. Улар шаҳримизга келиб, у билан чуқурроқ танишиш истаклари борлигини изҳор, қилдилар.

А. ИМИНОВ.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

ЮКСАК БАҲО

БАМАКО, 10 январь (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов бошчилигида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Мали Республикасида меҳмон бўлиб турган делегациясини Сегу шаҳрининг аҳолиси қизғин кутиб олди. Судан Иттифоқи партияси маҳаллий секциясининг сиёсий секретари Сама Коро Кумаре КПСС делегациясини Сегу шаҳрининг аҳолиси номидан табриклаб, жумладан, шуни айтдики, Малини иқтисодий ва социал жиҳатдан ривожлантириш ва мутахассисларнинг миллий кадрларини тайёрлаш ишига ёрдам кўрсатиш соҳасида Совет Иттифоқининг қўшган ҳиссасига бутун Мали халқи юксак баҳо берди. Кумаре ўзининг нутқида Мали Республикасининг халқи бутун Мали халқини бахтиёр қилиш ва равнақ топтириш мақсадида социализм қуриш йўлидан боришга маҳкам бел боғлаганлигини уқтириб ўтди. Ш. Р. Рашидов ўзининг жавоб нутқида Малидаги дўстларга самимий кутиб олганликлари учун қизғин ташаккур айтди.

Судан Иттифоқи партиясининг органи «Эссор» газетаси КПСС делегациясининг Мали Республикасида бўлиши тўғрисидаги батафсил ҳисоботларни босиб чиқармоқда.

ХАТАРЛИ ТЎҚНАШУВ

НЬЮ-ЙОРК, 11 январь (ТАСС). АҚШ мудофаа министрлигининг эълон қилган хабарида айтилишича, Американинг «Поларис» ракеталари ўрнатилган «Итэн Аллен» сув ости кемаси кеча Ўрта денгизнинг ғарбий қисмида Норвегиянинг «Октавиан» деган юк кемаси билан тўқнашди. Пентагоннинг хабар беришича, бу тўқнашув «унчалик катта» бўлгани йўқ ва кемаларга «бир оз зарар» етказилган. АП агентлигининг хабарида айтилишича, тўқнашув вақтида «Итэн Аллен» кемаси сув остида борган. Тўқнашувдан кейин ҳар иккала кема ўзларининг таништириш сигналларини кўрсатиб, ўз йўлларини давом эттирганлар. Холи-Лохдаги базада (Англия) турувчи «Итэн Аллен» сув ости кемаси Американинг «Поларис» ракеталари ўрнатилган ва Ўрта денгизда соқчилик қилиб юрган учта атом сув ости кемаларидан биридир.

ШАФҚАТСИЗЛИК

ТОКИО, 11 январь (ТАСС). Америка ҳарбий танкери Токио кўрфазида Япониянинг кичикроқ кемасига урилди ва ўзининг тезлигини камайтирмай, муздек сувга ағдарилиб тушган одамларга ёрдам кўрсатмай, ўз йўлини давом эттира берди. Танкер капитани Япониянинг балиқчи кемалари сувга ағдарилиб тушган одамларни териб олар деб умид қилган эди, деди Япониядаги Америка ҳарбий денгиз кучларининг қўмондони.

Америка ҳарбий кемаларининг Япониянинг балиқчи кемалари билан бундай тўқнашуви биринчи марта бўлаётгани йўқ. Лекин бу тўқнашувларга сабабчи бўлган америкалик денгизчилар сувга ағдарилиб тушган балиқчиларга шу вақтгача бир марта бўлса ҳам ёрдам кўрсатган эмаслар.

Американикларнинг бу қилиқларидан ғазабланган Япония жамоатчилиги айбдорларни жазолашни талаб қилмоқда.

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ ҲУЖУМИ

Шарқи-Шимолий Конгода (Леопольдвиль) Конго ватанпарварлари Буниа яқинида пистирмада туриб, Чомбенинг қўпорувчи-десантчи қўшинларидаги ёлланма солдатлар группасига ҳужум қилдилар. Ассошиэйтед Пресс агентлиги мухбирининг Леопольдвильдан берган хабарида айтилишича, бу ҳужум вақтида ёлланган солдатлардан бири ўлдирилган, шу солдатлардан тўрттаси ярадор қилинган.

ЧАНКАЙШИЧИЛАР САМОЛЕТИ УРИБ ТУШИРИЛДИ

ПЕКИН, 11 январь (ТАСС). Синхуа агентлиги хабар беради: Чанкайшичиларнинг Америкада ишлаб чиқарилган ва «У-2» типидаги баланд учадиган разведка самолети кеча кечаси Шимолий Хитой тепасида Хитой Халқ Республикасининг осмон чегарасини бузиб ўтган эди. Хитой халқ озодлик армиясининг авиация қисми бу самолетни уриб туширди. Халқ озодлик армиясининг авиация қисмлари Хитой территорияси тепасида чанкайшичиларнинг уриб туширилган шундай типдаги самолети шу билан тўрттага етди.

ҚЎШАЛОҚ ТАНАЛИК БУЗОҚ

«Сомали ньюс» газетасининг хабар беришича, Эль-Бур деган шаҳарда қўшалоқ таналик, лекин боши битта бўлган бузоқ туғилган.

Бу Сомалида юз берган биринчи ғалати ҳодиса эмас. Бирмунча вақт илгари бу ерда икки бошли бузоқ ҳам туғилган эди.

(ТАСС).

ХАЛҚАРО ТЕМАДА

АФРИКА ОЛМОСЛАРИ

ОЛМОСЛАР ЕҒДУСИ

АФРИКАЛИКЛАР КЎЗ ЁШИ

Капиталистик дунёда олинадиган олмоснинг 96 проценти Африка қитъасига тўғри келади. Бу бойлик африкаликлардан тортиб олиниб, чет эл капиталистларининг жуда катта бойиш манбанга айлантирилган.

Африка мамлакатлари ичида олмос чиқариш бўйича Конго биринчи ўринда туради. (Бу мамлакатда йилига 13,4 миллион карат (бир карат 0,2 грамга тенг) олмос олинади). Ундан кейинги ўринларда Жанубий Африка Республикаси билан Ғарби-Жанубий Африка биргаликда (4 миллион карат), Гана (3,2 миллион карат), Съерра-Леоне (2 миллион каратга яқин), Гвинея (1,1 миллион карат), Ангола (1 миллион каратдан ортиқ), Либерия (980 минг карат) ва Танганьика (530 минг карат) туради. Марказий Африка республикаси ва Фил суяги қирғоғида эса унча катта бўлмаган миқдорда олмос олинади.

Гана ва Гвинеядан ташқари барча Африка мамлакатларида олмос чиқаришни «Де Бирс консолидейтед майнс лимитед» монополияси бевосита ёки билвосита назорат қилади. «Де Бирс» компаниясига инглиз истилочиси Сесиль Родс томонидан 1888 йилда асос солинган эди. Сўнгра у компания директорлари кенгашининг раиси бўлган Эрнст Оппенгеймер қўлига ўтди. Компания дастлаб Жанубий Америкада иш олиб борди. «Де Бирс» бошқа Африка мамлакатларидаги олмос компаниялари чиқарган акцияларнинг бир қисмини сотиб олиб, амалда бутун капиталистик дунёдаги олмос маҳсулоти билан савдо қилишни ўз монополиясига айлантирди. Ҳозирги вақтда «Де Бирс» компанияси томонидан Лондонда ташкил қилинган Марказий савдо-сотиқ ташкилоти капиталистик дунёдаги бутун олмос маҳсулотининг 80 проценти билан савдо қилади. 1962 йилда компания сотган олмослар қиймати 100 миллион фунт стерлингга яқинни ташкил этди.

«Де Бирс» олаётган катта фойдалар африкаликларнинг қаттиқ эксплуатация қилиниши оқибатидир. Олмосларнинг аллювиал манбалари камайиб борган сайин улар меҳнати тобора оғирлашиб бораётир. Илгари ишчиларнинг кўпчилиги Оранжевая, Вааль (Жанубий Африка Республикаси), Сьюва (Съерре-Леоне) дарёлари бўйида, саёз жойлардаги сочма олмос конларида ишлар эдилар. Эндиликда уларни ишлаш қийин бўлган ер ости олмос конларида оғир меҳнат қилишга мажбур қилаётирлар. Африканинг жуда кўп жойларида олмос компаниялари учун ишчилар ёллаш конторалари мавжуд бўлиб, улар кон эгалари учун арзон иш кучи топиб берадилар. Ишга ёлловчилар африкаликларни оғир шартлар билан ишга оладилар. Кўпинча тўла иш ҳақи фақат битим муддати тугаганидан сўнггина тўланади. Африка ишчилари олмос конларидаги ҳолдан тойдирадиган меҳнат учун жуда кам ҳақ оладилар. Машҳур Африка тадқиқотчиси инглиз У. Э. Хантоннинг ёзишича, «Де Бирс» корхоналарида ишловчи африкаликлар олаётган иш ҳақи компания чиқараётган олмос қийматининг 8 процентига ҳам етмайди.

Ҳақиқатан ҳам, олмос конларидаги ишчилар меҳнати оғир ва сермашаққатдир. Жанубий Африка журналистларидан бири Америка ва Европа олий табақа вакилларини безаб турган бриллиантларнинг кўз қамаштирадиган ярқирашида африкаликлар кўз ёшлари ялтирашини кўриш қийин эмас, деб жуда тўғри ёзган эди.

УЛАР БИЛАН ЛОНДОН, ПАРИЖ, БРЮССЕЛЬ... ҲИСОБЛАШАДИ

«Де Бирс» олмос концернининг хўжайинлари молия-саноат капиталининг энг қудратли ва таъсирли вакиллари ҳисобланади. Улар рўйхатининг бошида «Де Бирс» консолидейтед майнс лтд» президенти Гарри Оппенгеймер туради. У шунингдек Африкада олтин, мис, кўмир, рангли металлар чиқариш бўйича жуда кўп компанияларни бошқаради. Иоганнесбургда чиқадиган «Файтинг ток» газетаси бундай деб ёзган эди: «Ҳозир Оппенгеймер ва унинг денгиз қирғоғидаги шерикларидан чинакамига мустақил бўлган бирорта ҳам йирик кончилик компаниясини топиш қийин бўлса керак». «Де Бирс» директорлари ҳам капиталистик дунё молия олигархиясининг энг обрўли вакиллари ҳисобланади. Париждаги «Ротшильд фрэр» банкининг бошлиғи, Ги де Ротшильднинг амакиваччаси Эдмонд де Ротшильд, Шимолий Родезиядаги «мис минтақаси» ерларининг хўжайини, «Бритиш Саут Африка компани» президенти инглиз П. В. Эмрис — Эванс, олтин чиқариш бўйича энг йирик «Иоганнесбург консолидейтед инвенстиментко» компанияси ва бошқа қатор фирмаларнинг ранси Г. Ж. Жоел ана шулар жумласидандир.

Африка хазиналаридан катта бойлик орттирган шундай кишилар бундан буён ҳам қитъада қонунга хилоф ўз имтиёзларини сақлаб қолишни истамоқдалар.

МОНОПОЛИЯЛАР ОЛИШУВИ

«Де Бирс» олмос чиқариш ва савдо қилиш устидан ўз монополиясини ўрнатиб, бу билан америка капиталистлари манфаатларига жиддий зарба беряпти: Америка саноатини олмослар билан таъминлашда уларни «Де Бирс»га тобе қилиб қўймоқда.

Америка капиталистлари «Де Бирс»нинг монополия мавқеини пасайтириб қўйиш учун катта куч-ғайрат сарфлаяпти. Лекин бундай уринишлар беҳуда кетмоқда.

Қўшма Штатлар сунъий олмос ишлаб чиқаришни ташкил этишга уриниб ҳам кўрди. «Дженерал электрик» илмий-текшириш институтлари ва лабораторияларининг олимлари енг шимариб ишга киришишди. 1950 йиллар охирида «Дженерал электрик» бутун дунёга ва даставвал «Де Бирс» концернига ўз лабораторияларида сунъий олмос ҳосил қилингани тўғрисида хабар берди. Бироқ, «Де Бирс» раҳбарлари учун бу хабар янгилик эмас эди. У ўз вақтида «Дженерал электрик»нинг сунъий олмос ҳосил қилиш ниятини билиб олиб, ўз физик олимларига сунъий равишда олмос ишлаб чиқариш усулларини қидириб кўришни топширган эди. 1959 йил ноябрида Г. Оппенгеймер, «Де Бирс» «Дженерал электрик»нинг сунъий олмослари билан рақобат қилиш мақсадида синтетик олмос ишлаб чиқарди, деган хабар тарқатди. Шундай қилиб, американиклар «Де Бирс» мавқеини ерга уришга муваффақ бўла олмадилар.

Америка капиталистларининг иши ўнгидан келмагани уларни эсанкиратиб қўймади. Улар «Де Бирс»дек монополия гигантининг ўзлари учун қаттиқ ёпиб қўйилган эшигидан ичкарига ёриб кириш учун зўр бериб ҳаракат қила бошладилар. Кейинги икки йил мобайнида Ғарби-жанубий Африка қирғоғидан нарироқда, денгиз тубида олмос конлари топилди. Бу эса Африка олмосларига эгалик қилиш учун капиталистик монополиялар ўртасидаги курашни қизитиб юборди. Дастлаб американик капиталистлар қўли баланд келгандай бўлди. Американик Самюэль Коллинс (унинг фирмаси сув ости нефть қувурлари ўтказиш билан шуғулланарди) Шамэйс қўлтиғи тубидаги олмос конларини разведка қилиш ва улардан фойдаланишга концессия олишга муваффақ бўлди. У тузган «Мэрин дайэмонд корпорейшн» савдо-сотиқ қилиш мақсадида олмос чиқара бошлади. Коллинс компанияси кунига 700 каратгача олмос чиқариб, ишни янада кенг йўлга қўймоқчи бўлди. Бироқ, Колинс қатор қийинчиликларга, биринчи навбатда олмос сотиш ишида тўсиққа дуч келди, чунки олмос савдоси устидан назорат қилиш «Де Бирс» қўлида эди. Ундан ташқари, Коллинс ишни кенг йўлга қўйишда қўшимча капиталга муҳтож эди. «Де Бирс» американик корчалонга қарши яширин ва ошкора кураш бошлаб юборди. Натижада, у ўз мавқенинг бирмунчасини «Де Бирс»га бой бериб қўйди. 1963 йил мартида ҳар иккала томон ўртасида битим тузилди. Битимга мувофиқ, Коллинс «Де Бирс»дан бир миллион фунт стерлинг заём олди ва ўз олмосларини билан «Де Бирс» филиали—Лондондаги Марказий савдо ташкилоти филиали сифатида савдо—сотиқ қилишга рози бўлди. Бироқ, бу билан олмос уриши ҳали тугамади, у фақат янги босқичга қадам қўйди, холос.

Д. КАСАТКИН.
(ТАСС).

Шу йил баҳорида ГДРда традицион халқаро Лейпциг ярмаркалари ҳамда Лейпциг шаҳрининг 800 йиллиги нишонланади. 1965 йил Лейпциг ярмаркасида 70 давлат фирмалари бир миллиондан ортиқ ўз экспонатларини намойиш этадилар. Суратда: ярмарканинг ГДР электротехника саноати экспонатлари залида

АДН—ТАСС фотоси.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

12 ЯНВАРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00— **Бахтимиз учун курашганлар —Я. Свердлов** (катта ёшдаги мактаб ўқувчилари учун). 18.35 — **Телевизион янгиликлар**, 18.55 — **Нур қидириб** (ёзувчи Ойбек туғилган куннинг 60 йиллиги олдидан).

20.30 — **Эшиттиришлар программаси.**

Рус тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар**, 20.55 — **Юракни эҳтиёт қилиш керак** (илмий-оммабоп фильм). 21.05 — **Замондошлар** (телеочерк), 21.15 — **Реклама ва эълонлар**, 21.25 — **Хатарли ёш** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.10 — **Третьяков галереяси** (мактаб ўқувчилари учун), 18.35 — **Спорт кундалиги**, 18.55 — **Тошкент янгиликлари**, 19.05 — **Янгидан бошланган ҳаёт** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 20.20 — **Тошкент янгиликлари**, 20.30 — **Виждон уйғонади** (бадиий телефильмнинг 4-серияси).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/I да **Чио-Чио-Сан.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/I да **Хатарли йўл**, 14/I да **Номус.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/I да **Икки билагузук**, 14/I да **Ёшликда берган кўнгил.**

КИНО

Саҳро осмони — «СПУТНИК» (1-залда тоқ соатларда), «ВАТАН», (кундуз ва кечқурун).

Генерал қани? (эрталаб соат 10, кундуз 12, 2 ва 4 да), **Рим каникуллари** (кеч 6, 8 ва 9-45 минутда) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Куппа-кундуз тун — «СПУТНИК» (2-залда жуфт соатларда), «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Бир қарич ер — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Тоғлик қасоскорлар (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Тошкент область ижроия комитети меҳнаткашлар депутатлари область Советининг депутати

Сергей Фёдорович
КУЗНЕЦОВНИНГ

вафот этганлигини қайғу билан билдириб, марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 01523
Индекс 64695.
Нашр. №-В 1674.